Activiteitenverslag 1997

VAD

E. Tollenaerestraat 15
1020 BRUSSEL
Tel. 02/423.03.33
Fax 02/423.03.34

Woord vooraf

Voor de VAD was 1997 een bijzonder jaar. Dankzij de Drugnota van minister Demeester konden 4 nieuwe projecten van start gaan. Twee daarvan operationaliseren de reeds lang geuite wensen en noden van het werkveld naar een uniforme en vergelijkbare registratie, zowel binnen de drughulpverlening als voor preventie-activiteiten.
Daarnaast kreeg deskundigheidsbevordering een sterke impuls, en dit voor zowel beginnende preventiewerkers, straathoekwerkers en hulpverleners als voor een ruime groep van intermediairen die een belangrijke rol kunnen spelen in de vroegdetectie en -opvang van mensen met problemen als gevolg van hun druggebruik. Deze laatste 2 projecten werden in een samenwerkingsverband uitgewerkt met andere organisaties, met name VVBV en Vlastrov en de 2 koepels van de CGG, VMSI en FDGG.

De VAD continueerde als D-voorziening binnen de gezondheidspromotie haar algemene opdrachten als coördinatie-organisatie op het vlak van preventie van alcohol- en andere drugproblemen. Eind december 1997 werden deze opdrachten, via de wijzigingen aan het Besluit inzake gezondheidspromotie, enigszins aangepast aan de nieuwe structuren en initiatieven die de Vlaamse overheid wenst op te zetten. Deze wijzigingen zullen in 1998 in de VAD-werking geconcretiseerd moeten worden.
De Druglijn kreeg in 1997 een erkenning voor een periode van 3 jaar, waardoor meer ruimte wordt gecreëerd om de werking op middellange termijn verder uit te tekenen.

Op politiek vlak was 1997 - voor wat betreft de drugproblematiek - rustiger dan 1996. De parlementaire werkgroep drugs legde haar conclusies neer, die in parlement en pers uitvoerig werden besproken. Concretiseringen, zoals de te verwachten circulaire met richtlijnen rond de betekenis van 'laagste prioriteit voor vervolging van cannabisgebruik' laten evenwel nog steeds op zich wachten. Het is duidelijk dat de politieke agenda - die in 1997 andere prioriteiten kende dan de drugproblematiek - de wijzigingen en initiatieven in de sector zeker beïnvloeden.
Het vernieuwe Besluit inzake gezondheidspromotie veroorzaakte wel een aantal wijzigingen op het terrein van de gezondheidspromotie, waaronder een herziening van de opdrachten van en een fusie binnen het Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie en de oprichting van een supra regionaal niveau voor preventieve gezondheidszorg, Logo's genoemd. De gevolgen van deze vernieuwingen zullen pas in de loop van 1998 echt duidelijk worden.

Het Activiteitenverslag 1997 dat nu voorligt toont een grote waaier aan activiteiten die de VAD gedurende het voorbije jaar realiseerde op het vlak van samenwerking, conceptontwikkeling, implementatie, deskundigheidsbevordering en studie en onderzoek. Daarnaast bestaat een groot deel van de werking uit informatieverstrekking en wordt ook beleidsgericht werk gerealiseerd. Dankzij de dynamische inzet van een steeds groter wordende ploeg van VAD-medewerkers, kon de VAD in 1997 al deze activiteiten realiseren.

De VAD-werking is evenwel slechts mogelijk dankzij de erkenning en financiële steun van de Vlaamse overheid, en meer in het bijzonder de Vlaamse minister van financiën, begroting en gezondheidsbeleid, mevrouw Wivina Demeester. Wij danken haar voor het vertrouwen en hopen op een verdere constructieve samenwerking.

dr. Stan Ansoms
voorzitter VAD

INHOUDSTAFEL

❶ VAD ALS ORGANISATIE

◎ ALGEMEEN KADER

A. VAD ALS VZW

VAD is een ledenvergadering met vzw-structuur, met een Algemene Vergadering, een Raad van Beheer en een Bestuurscomité.
De taken en bevoegdheden van de Algemene Vergadering liggen vast in de statuten en het reglement van inwendige orde (zie Beheersverslag). De Algemene Vergadering benoemt de Raad van Beheer, die op haar beurt een Bestuurscomité benoemt. De werking van deze beheersorganen wordt beschreven in het Beheersverslag 1997.

B. ERKENNING EN PROJECTEN

ERKENNING ALS D-VOORZIENING

VAD is sinds 1995 erkend als D-voorziening in het kader van de gezondheidspromotie (erkenning voor vijf jaar). De opdrachten die VAD in dit kader krijgt omvatten:
'• zorgen voor de realisatie en uitvoering van specifieke beleidsopties en doelstellingen van de Vlaamse regering, met betrekking tot een facet van de gezondheidspromotie dat omwille van maatschappelijke en/of medische urgentie een prioriteit vormt;
• instaan voor de coördinatie en ondersteuning van de gezondheidspromotie in Vlaanderen met betrekking tot alcohol- en andere drugproblemen;
• voorzien in een functie van gegevensverzameling en rapportage;
• voorzien in een functie van deskundigheidsbevordering van actoren en intermediairen;
• voorzien in een functie die instaat voor de continuering en implementatie van via projectwerking ontwikkelde methodieken en interventiestrategieën, waarbij de methodiek wordt uitgedragen over verschillende sectoren zoals onderwijs, arbeid, vrije tijd, sport en cultuur;
• uitbouwen van een publieksservice, waarbij duiding en informatie wordt verschaft aan de bevolking op een objectieve en wetenschappelijk verantwoorde wijze;
• functionele banden onderhouden met buitenlandse en internationale instellingen.'

OPDRACHTEN IN HET KADER VAN PROJECTEN

In 1997 werden drie lopende projecten verdergezet:

• **Drugpreventie bij jongeren in de vrije tijd**
De doelstellingen van het project waren tweeledig: enerzijds deskundigheidsbevordering en implementatie van het concept drugbeleid in jeugdhuizen en jeugdbewegingen, anderzijds het ontwikkelen van een concept voor eenmalige groepswerkingen.

• **De Druglijn**
Hoewel de financiering van de Druglijn via een projectformule verloopt, gaat het hier in principe om een permanente werking. De doelstellingen zijn informatieverstrekking en publieksservice. Verder heeft de Druglijn een signaalfunctie naar de overheid en het werkveld. In 1997 kreeg de Druglijn een erkenning voor drie jaar (1997-1999).

- **Gezondheidsbevordering bij injecterende gebruikers**

Het GIG-project is een samenwerking tussen VAD en Free Clinic. Het GIG-project is op drie terreinen actief. Vooreerst stimuleert en begeleidt dit project lokale netwerken in Vlaanderen bij HIV-preventie en globale gezondheidsbevordering bij (injecterende) druggebruikers.
Ten tweede wil het project via wetenschappelijk onderzoek een degelijk preventiebeleid ondersteunen. Ten derde biedt men bijscholingen en praktijkgerichte trainingen aan die gericht zijn op gezondheidsbevordering en 'harm reduction' (schadebeperking).

PROJECTEN IN HET KADER VAN DE DRUGNOTA

Sinds oktober 1996 loopt de voorbereiding van vier projecten uit de Drugnota van minister W. Demeester. Deze projecten startten begin 1997 effectief voor een periode van drie jaar.

- **Monitoringsysteem voor preventieactiviteiten (preventiedatabank)**

Ontwikkeling en implementatie van een monitoringsysteem voor preventieactiviteiten. Bedoeling is zicht te krijgen op de gevoerde preventieactiviteiten in de verschillende sectoren en dit zowel op lokaal, provinciaal als Vlaams niveau. Dergelijke monitoring moet veldwerkers en coördinatoren in staat stellen hiaten en noden te detecteren en de kanalen en actoren van preventie te duiden. Tevens vormt dit systeem een aanzet tot evaluatie van de eigen werking en opties. Het systeem zal uitmonden in een databank waarmee gegevens over projecten en methodieken kunnen worden uitgewisseld.

- **Registratie drughulpverlening (uniforme registratie)**

Ontwikkeling van een kern van gemeenschappelijke variabelen, op basis van de definities van het Europees Drugobservatorium en de Pompidougroep, waardoor zicht wordt verkregen op het aantal en de kenmerken van personen die een beroep doen op de hulpverlening omwille van een alcohol- of ander drugprobleem. Deze registratie moet een informatiebasis vormen over het problematisch middelengebruik in Vlaanderen en moet ons toelaten Vlaanderen te situeren in een Belgische en Europese context.

- **Deskundigheidsbevordering van intermediairen**
  Samenwerkingsproject met VMSI en FDGG en de CGG

Ontwikkelen en aanbieden van vorming en intervisie met betrekking tot de drug-problematiek voor intermediairen (huisartsen, bedrijfshulpverleners, algemeen welzijnswerk, OCMW, sociaal-culturele werkers, onderwijs, jeugdwerk) zodat zij in een zo vroeg mogelijk stadium drugproblematieken kunnen ontdekken, er adequaat kunnen op inspelen en efficiënt kunnen samenwerken met andere relevante partners.

- **Vorming beginnende preventiewerkers en hulpverleners**
  Samenwerkingsproject tussen VAD, VLASTROV en VVBV

Ontwikkelen en aanbieden van een gemeenschappelijk vormingsaanbod, intervisie en stagemogelijkheden voor beginnende preventiewerkers, provinciale coördinatoren, preventiewerkers CGG, straathoekwerkers, beginnende hulpverleners, drughulpverleners.

◎ DE VAD-STAF

A. DE MEDEWERKERS VAN VAD

In 1997 vonden heel wat wijzigingen plaats binnen de staf. Enerzijds kende de staf een heuse uitbreiding als gevolg van de projecten uit de Drugnota, terwijl anderzijds een aantal bekende gezichten het team in de loop van het jaar verlieten.

In het VAD-secretariaat stonden *Annie De Jaeger en Tom Evenepoel* in 1997 in voor de continuïteit. Annie is verantwoordelijk voor de boekhouding en Tom zorgt halftijds voor het boekenbeheer en de documentatie. Hij werkt ook halftijds voor de Druglijn.
Carla Cox verliet VAD halfweg 1997 voor een boeiende job bij de regionale televisie (ROB). Zij werd eerst vervangen door *Gerrit Stassijns*, die ons echter na enkele weken verliet om voor de Europese Unie te gaan werken.
Eind oktober vond *Hadewijch Heyvaert* de weg naar het VAD-secretariaat om de taken van Carla over te nemen. Hadewijch staat in voor het onthaal en voor de vormgeving van onze publicaties.

Marijs Geirnaert neemt de algemene coördinatie op zich als directeur van VAD.

Ilse De Maeseneire coördineert het VAD-preventiewerk. Zij volgt tevens de provinciale afstemmingsprojecten tussen de preventieplatforms en de overlegplatforms geestelijke gezondheidszorg op, die VAD eveneens in het kader van de Drugnota coördineert. Daarnaast neemt ze de Belgische coördinatie van de Europese Drugpreventieweek (1998) voor haar rekening.

Marie-Claire Lambrechts coördineert de sector arbeid van VAD. Zij ondersteunt bedrijven bij de uitwerking van een beleid inzake alcohol (en eventueel ook andere drugs). In 1997 werd een project voor de sociale economie uitgewerkt in het kader van het Preventie-congres van minister Demeester.

Hilde De Man richtte zich tot het onderwijs en organiseerde een tweede platform drugbeleid op school. Daarnaast coördineerde ze het vormingsaanbod voor OCMW's binnen het project 'deskundigheidsbevordering van intermediairen' (Drugnota). Hilde ruilde haar jarenlange ervaring op VAD in voor een nieuwe uitdaging bij VOCA waar zij vanaf 1998 vormingen zal organiseren over kwaliteitszorg.

Roeland Keersmaekers legde zich toe op het jeugdwerk. In 1997 ontwikkelde hij een concept voor eenmalige groepswerkingen en vakantiekampen, waarbinnen een reeks van nieuwe materialen het licht zag. Daarnaast werkte hij via de opleiding van coachen aan de ondersteuning van het jeugdwerk op lokaal niveau. Het project 'jongeren en vrije tijd' waarbinnen Roeland werkte, liep eind 1997 af. Hij verliet VAD om bij MJA een reizende tentoonstelling rond drugs te begeleiden.

Inge Baeten stond in voor de ontwikkeling van een vormingsaanbod voor het algemeen welzijnswerk. Dit aanbod kadert eveneens in het project 'deskundigheidsbevordering van intermediairen' (Drugnota) dat zij coördineert. Inge deed een verkennend onderzoek binnen het sociaal-cultureel werk en volgt de vragen op uit de bijzondere jeugdzorg.
Zij blijft tevens de bezieler van het vormingsbeleidsplan van VAD.

Jean-Paul Wydoodt legt zich toe op cijfers en statistieken. In 1997 maakte hij verder werk van de voorbereiding van een uniform registratiesysteem voor de drughulpverlening. Daarnaast is hij de VAD-partner in het Reitox-netwerk en sub-focal point van de EMCDDA. Samen met de drie bovenstaande personen en met Dr. Frieda Matthijs vormt hij de redactie van VAD-berichten.

Op de Druglijn bleven *Frank Lenders* als coördinator en *Kristel De Bruyn, Tom Evenepoel* en *Ellen Nies* als telefoonbeantwoorders op post. Met de steun van een vijftiental vrijwillige medewerkers beantwoordde de Druglijn een stijgend aantal oproepen.

De nieuwkomers:

Bianca Booms nam in 1997 de samenstelling van het Jaarboek 1996 voor haar rekening, waarin naar jaarlijkse traditie alle beschikbare cijfergegevens worden gebundeld. Verder startte zij de ontwikkeling van een bevraging in het kader van een drugbeleid op school.

Mia De Bock maakte de overstap van preventiewerker bij het PSC Primavera naar vormingsverantwoordelijke in het kader van het project 'vorming voor beginnende preventiewerkers' (Drugnota), een project dat zij tevens coördineert.

Nadine Roose startte in 1997 als eerste drughulpverlener in het VAD-team. Zij staat in voor het vormingsaanbod voor drughulpverleners en startte een nodenonderzoek bij huisartsen in het kader van het project 'deskundigheidsbevordering van intermediairen' (Drugnota).

Luk Van Baelen zette mee zijn schouders onder het project 'uniforme registratie in de drughulpverlening' en was de verbindingspersoon tussen VAD en verschillende werkvormen in de hulpverlening in het kader van dit project (Drugnota). Verder ondersteunde hij het project 'monitoring van preventieactiviteiten' (Drugnota).

Els Vandenberghe verkende de sector van buurt- en opbouwwerk en werkte een behoeftenpeiling uit ter voorbereiding van een vormingsaanbod. Dit kaderde eveneens in het project 'deskundigheidsbevordering van intermediairen' (Drugnota). Verder startte ze het project lokaal alcohol- en drugbeleid dat in 1998 zal worden gelanceerd.

Greet Van Holsbeeck maakte vanaf januari de overstap van VIG naar VAD en werd eveneens aangeworven in het kader van de Drugnota. Zij was de verbindingspersoon tussen de verschillende locaties en zorgt voor het adressenbeheer en administratieve en logistieke ondersteuning van de stafmedewerkers.

Sabrina Verbeek werd aangeworven om een videoproductie met handleiding voor een vormingsavond binnen het sociaal-cultureel werk uit te werken, eveneens in het kader van het project 'deskundigheidsbevordering intermediairen' (Drugnota).

De vrijwilligers:

Herlinde Van Holsbeeck en *Yolande Demeter* bleven zich als vrijwillige medewerkers onverdroten inzetten op de documentatiedienst. Enkel dankzij hen konden wekelijks tientallen bestellingen tijdig de deur uit.

B. INTERNE VERGADERINGEN

VAD houdt maandelijks een stafvergadering en wekelijks een teamvergadering.
Via interne werkgroepen wordt de interne deskundigheid van alle stafmedewerkers gepoold. In 1997 kwamen interne werkgroepen samen voor sponsoring, voorbereiding van de verhuis, de implementatie en verdere opvolging van het vormingsbeleidsplan, het beheer van de bibliotheek, de VAD-Berichten, het documentatiemateriaal, de voorbereiding van een studie- en onderzoeksbeleidsplan.
Jaarlijkse functioneringsgesprekken houden het functioneren van het VAD-team optimaal.
Bij aanwerving en promotie worden tevens evaluatiegesprekken gevoerd.

C. INTERNE DESKUNDIGHEIDSBEVORDERING

Naast aandacht voor persoonlijke vorming houdt het team zijn kennis op peil via interne vorming. Zo verzorgden enkele stafmedewerkers, nadat ze hierover in 1996 zelf een vorming hadden gevolgd, een vormingssessie voor het ganse team over respectievelijk Klare Taal en over NLP en de bruikbaarheid daarvan binnen preventie.
Het ganse team volgde een vorming op maat over teamrollenanalyse. Er werd dieper ingegaan op de formele en informele rollen die ieder binnen het team op zich neemt. Deze dag werd verzorgd door de Stichting-Lodewijk de Raet.
Verder volgde een teamlid een opleiding Excel en Access bij de VDAB en een ander teamlid volgde er een opleiding PageMaker.
Een aantal medewerkers volgde opleidingen die door VAD werden georganiseerd voor de CGG-medewerkers, met name de trainersopleiding methodieken, de opleiding 'Thema-gecentreerde Interactie' en de opleiding over intervisie.
Een medewerker volgde de VOCA-postuniversitaire opleiding 'Realiseren van Organisatie-veranderingen'.
Via aanwezigheid op studiedagen en blijvende opvolging van wetenschappelijke literatuur blijft het team op de hoogte van de actualiteit. Maandelijks wisselen teamleden in een literatuurronde kennis en informatie uit over de door hen doorgenomen literatuur.
Dankzij reflectie van twee externe deskundigen op het VAD-vormingsbeleidsplan kreeg het team feedback op dit plan en blijft zo de werking kritisch bevraagd.

D. INWERKING NIEUWE TEAMLEDEN

Omwille van de uitbreiding van de VAD-staf werd heel wat aandacht besteed aan de inwerking van nieuwe stafleden en de integratie van alle stafleden in één team. Heel wat informele afspraken dienden als gevolg van de uitbreiding te worden geformaliseerd en het was de bezorgdheid en opdracht van 'de oude garde' om de bedrijfscultuur en kwaliteitseisen die binnen VAD golden, met voldoende openheid voor bespreking en aanpassing, aan de nieuwe collega's over te brengen.

◎ ORGANISATIE WERKING

A. EIGEN SERVICE

Het adressenbeheer werd in 1997 gestructureerd en geautomatiseerd om een betere service te verlenen aan de vele geïnteresseerden in diverse aspecten van onze werking. Internet bleef beschikbaar op de Druglijn voor het opzoeken van informatie.

B. FINANCIËLE MIDDELEN

Naast de subsidiëring door de Vlaamse overheid (erkenning als D-voorziening en projecten) probeerde VAD aanvullende middelen te verwerven.
In 1997 werd voor de VAD-Berichten een sponsoring bekomen van 75.000 BEF van Kluwer Editorial.
VAD bleef voor de periode 1996-1998 erkend voor het uitreiken van attesten voor fiscaal aftrekbare giften.

C. VOORBEREIDING VERHUIS

Gezien de uitbreiding van de VAD-staf in 1996 werd VAD verplicht verder uit te wijken naar een nieuw onderdak. Naast een aparte locatie voor de Druglijn en een pand voor onze documentatie en stock, werd een vierde locatie gehuurd waar zes teamleden hun intrek namen.
Zowel het team als de Raad van Beheer vonden deze opsplitsing niet bevorderlijk voor een goede werking en er werd beslist uit te kijken naar een nieuwe locatie. Deze werd halfweg het jaar gevonden, maar er dienden nog heel wat aanpassingswerken te gebeuren vooraleer het team zijn intrek kon nemen. In december 1997 verhuisde het ganse team met alle documentatie en stock (met uitzondering van de bibliotheek) naar de E. Tollenaere-straat 15 te 1020 Brussel.

❷ COÖRDINATIE

De coördinatietaak van VAD wordt op zes terreinen gerealiseerd. Deze terreinen zijn niet strikt van elkaar te scheiden en in de praktijk merkt het team een voortdurende interactie. Samenwerking, beleidsgericht werken, conceptontwikkeling, implementatie en deskundigheidsbevordering vormen de ingangspoorten waarlangs de coördinatie wordt gerealiseerd. Studie en onderzoek heeft eerder een ondersteunende functie.

◎ SAMENWERKING

Doelstellingen:

- Opzetten van een dynamische structuur om snel en accuraat in te spelen op nieuwe ontwikkelingen
- Vergroten van de betrokkenheid van mogelijke partners op het terrein
- Organiseren van coördinatie binnen en tussen doelgroepen in het werkveld

A. DENKDAGEN

Bedoeling is om binnen VAD (tussen de leden) de uitwisseling van standpunten rond een actuele thematiek te bevorderen.

- STAND VAN ZAKEN XTC

Op vraag van de Raad van Beheer werd een 'state of the art' opgemaakt over XTC. Na een oproep aan geïnteresseerde VAD-leden werd de beschikbare literatuur verzameld en werden werkgroepen gevormd over verschillende deelaspecten waarbinnen deze thematiek aan bod komt. Na een toetsingsmoment mondde deze studie uit in een studiedag en een rapport waarin teksten en standpunten werden gebundeld.
Zie ook deskundigheidsbevordering.

- ROL VAN DE HUISARTS IN DE DRUGHULPVERLENING

Als voorbereiding op de nodenbevraging bij huisartsen wat betreft de drugproblematiek werd een kader uitgewerkt over de rol van de huisarts in deze problematiek, gezien vanuit de categoriale drughulpverlening. Hiervoor werd een 'hearing' georganiseerd met geïnteresseerde VAD-leden.
Zie ook conceptontwikkeling.

B. PLATFORMWERKING

De platformwerking van VAD wil een breed discussieforum aanbieden aan de ruime sector (VAD-leden en niet-leden).

- DRUGBELEID OP SCHOOL: VAN EXPERIMENTEREN NAAR PARTICIPEREN

Op 22 maart vond een tweede platform plaats over een drugbeleid op school. 120 partners uit een vijfenveertigtal scholen waren aanwezig en brachten in verschillende werkgroepen ervaringen over hoe zij op school werken, welke knelpunten ze ervaren en welke goede resultaten zij kunnen naar voor brengen. Het centrale thema was betrokkenheid. Het werd dan ook een participatieve uitwisseling, waarbij aandacht ging naar alle partners die bij een drugbeleid zijn betrokken, inclusief leerlingen en ouders. Het verslagboek van dit platform licht praktijkvoorbeelden toe en vat de belangrijkste bevindingen samen.

- SPUITENRUIL

Door het GIG-project (VAD/Free Clinic) werd het spuitenruilplatform in 1997 nog enkele malen samengebracht om een actuele stand van zaken te maken met de verschillende betrokkenen. Struikelblok bleef het wettelijk kader omtrent spuitenruil. Desondanks werd - binnen het huidig wettelijk kader - een projectvoorstel ingediend bij de Vlaamse overheid. In afwachting van een beslissing hierover ging het platform na 4 maart op non-actief.

- FORUM MEDICATIE EN WERK

Op 25 maart organiseerde de sector arbeid samen met het project Farmaca een forum over de problematiek van medicatiegebruik en -misbruik op het werk. Een geselecteerde groep van vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven (medisch-sociale diensten, personeels- en veiligheidsdiensten, vakbonden), de hulpverlening en het preventiewerk debatteerde die dag over de problemen en mogelijkheden om deze thematiek binnen de arbeidssituatie aan te pakken. Er werd een uitgebreid verslagboek van dit forum samengesteld.

- PLATFORM 'LOKAAL ALCOHOL- EN DRUGBELEID'

Op dit platform werden mensen uitgenodigd die professioneel bezig zijn met het ondersteunen van gemeenten bij het uitwerken (opstarten, uitvoeren, ...) van een lokaal alcohol- en drugbeleid. Met name preventiewerkers alcohol en drugs verbonden aan de CGG, de provinciaal verantwoordelijken inzake middelengebruik en zorgafstemmers, aangeworven in het kader van de Drugnota ('regionale afstemming') kwamen op dit initiatief af. Naast een inhoudelijke vergelijking van drie publicaties over dit thema, stonden uitwisseling en afstemming centraal. Ook werd nagegaan hoe VAD bij dit thema verdere ondersteuning kon bieden.
Zie ook voorbereiding nieuwe concepten.

- PLATFPORM 'NIEUWE ONTWIKKELINGEN'

De diverse drugnota's en beleidsverklaringen van verschillende ministers en departementen hebben een aantal nieuwe ontwikkelingen in de aanpak van de drugproblematiek mogelijk gemaakt. Verschillende thema's werden aan VAD gesignaleerd en rond vier daarvan werd een ontmoeting opgezet met geïnteresseerden. Het ging om zorgafstemming, consult, therapeutisch advies en alternatieve straffen. Bedoeling was de noden en verwachtingen van de betrokkenen na te gaan en te kijken op welke manier VAD hieraan tegemoet kon komen. De samenvoeging van enkele thema's leidde tot het oprichten van twee thematische werkgroepen, namelijk consult en justitie-hulpverlening.

In de werkgroep justitie-hulpverlening werden de werkvormen rond therapeutisch advies, alternatieve maatregelen en gedwongen opname voorgesteld en de knelpunten met betrekking tot de samenwerking met de justitiële sector geïnventariseerd.
In de werkgroep consult werden ervaringen en knelpunten uitgewisseld en methodieken besproken om te werken met groepen ouders van jonge druggebruikers.

c. NETWERKING EN SAMENWERKING MET SECTOREN

Het vormen van netwerken en het samenwerken met diverse sectoren heeft tot doel preventie en hulpverlening beter op elkaar af te stemmen en te coördineren.
Hieronder volgt een overzicht van de verschillende initiatieven per sector:

STUURGROEPEN

Voor de uitvoering van bepaalde projecten wordt een stuurgroep samengesteld, die de activiteiten binnen het project opvolgt en stuurt.

De stuurgroep van het project *'deskundigheidsbevordering van intermediairen'* bestaat uit telkens twee vertegenwoordigers van VMSI en FDGG voor de sector van de CGG en twee vertegenwoordigers van VAD.

Voor het project *'deskundigheidsbevordering beginnende preventiewerkers en hulpverleners'* bestaat de stuurgroep uit telkens twee vertegenwoordigers van VLASTROV, VVBV en VAD.

Verder participeert VAD aan de stuurgroep van het *GIG-project* van VAD/Free Clinic en aan de stuurgroep van het project *Jeugdadviseurs* van In Petto.

ALCOHOL- EN DRUGHULPVERLENING

De *werkgroep vorming hulpverlening* is een reflectiegroep die de thema's van de basis-vorming voor beginnende hulpverleners, de verschillende vervolgmodules en de seminaries vastlegt met het oog op kwaliteitsbewaking en afstemming op de bestaande vormingsnoden binnen de hulpverlening. In 1997 voerde zij een eerste tussentijdse evaluatie uit van het vormingsaanbod voor hulpverleners.

De *werkgroep motiverende gespreksvoering* startte de herwerking en aanpassing aan de Vlaamse praktijk van een model voor motiverend gesprek met jongerengroepen, op basis van het Britse DEYO-pakket.

In samenwerking met de VVVH, het Vlaams Huisartseninstituut en Lipha werkte VAD mee aan een WGO-project over minimale interventie bij alcoholproblemen door de huisarts ('Collaborating study').

De *werkgroep illegale drugs* werkte in 1997 verder aan de literatuurstudies over verschillende producten. Ze vertrok daarbij van de specifieke noden aan productinformatie bij hulpverleners. Daarnaast organiseerde ze een bevraging naar de noden en wensen van hulpverleners met betrekking tot 'dubbele diagnose'.

ALCOHOL- EN DRUGPREVENTIE

In het raam van het VAD-preventiewerk organiseert VAD sinds 1988 overleg met de preventiewerkers verbonden aan de CGG. *Het preventieteam* biedt ruimte voor de uitwisseling van informatie, voor het plannen van activiteiten en interne vormingen en voor het ontwikkelen van een visie en modellen voor drugpreventie.

Op provinciaal niveau werken sinds 1996 in de vijf Vlaamse provincies en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zes provinciale verantwoordelijken. VAD heeft de opdracht om, afhankelijk van de agenda, te participeren aan de verschillende *provinciale stuurgroepen* en is formeel lid van de *provinciale overlegplatforms inzake middelenpreventie.* Op regelmatige basis komen de provinciale verantwoordelijken en de VAD samen binnen een *provinciaal team.* Dit overleg wil visie en activiteiten afstemmen om te komen tot een gecoördineerd Vlaams beleid.

De *werkgroep registratie preventie* gaf in 1997 regelmatig feedback op de testmodule van het registratieprogramma voor preventieactiviteiten (Ginger). Zij testten het programma gedurende tweemaal zes maanden en gaven invulling aan categorieën en definities, doorheen de verschillende versies van het programma.

PREVENTIE - HULPVERLENING

De Drugnota wil overleg en samenwerking inzake drugpreventie en -hulpverlening op provinciaal niveau intensifiëren (zie punt 4.6 Drugnota). In dit verband konden de provincies en de VGC in Brussel aanspraak maken op één miljoen om afstemmings-projecten op te starten. Hiertoe dienden het preventieplatform inzake middelenpreventie en het overlegplatform geestelijke gezondheidszorg een actieplan en een samenwerkings-protocol af te sluiten. VAD participeerde aan de *samenwerkingsverbanden op provinciaal niveau* en werkte met de betrokken provincies een kern uit van trefwoorden om de preventie- en hulpverleningsorganisaties in de provincies op een gelijkvormige manier te inventariseren.

ONDERWIJS

De *werkgroep drugbeleid op school,* met als leden diverse partners uit het onderwijs, Proges, Leefsleutels, preventiewerkers CGG en een VAD-medewerker, was de bezieler van het tweede *platform drugbeleid op school.* Na het platform werd een verslagboek samengesteld en ontwikkelde een subgroep van deze werkgroep een schema waarbinnen scholen zich met hun drugbeleid kunnen profileren.

Om de verschillende initiatieven voor het basisonderwijs te kaderen en op elkaar af te stemmen werd in 1997 een werkgroep *drugpreventie in de basisschool* opgericht. Naast uitwisseling wil deze een kader uitwerken waarbinnen basisscholen preventief kunnen werken. Verder buigt de werkgroep zich over beoordelingscriteria voor bestaande lespakketten.

Daarnaast participeert VAD aan de *stuurgroep GVO in het onderwijs* die in 1997 werd overgenomen door de VLOR en nu als een commissie binnen de VLOR verder functioneert.

Op uitnodiging van SODA participeert VAD aan de *stuurgroep scholenenquête*. Deze enquête bij alle Antwerpse scholen wil de verschillende initiatieven en/of activiteiten rond drugpreventie binnen de school in kaart brengen. Op deze wijze zullen de verschillende preventieactoren binnen het onderwijs in kaart worden gebracht.

VAD participeert aan de *werkgroep leerlingenbegeleiding*, gecoördineerd door de vakgroep Jeugdcriminologie van de KUL. Deze werkgroep diept thema's uit over procesbegeleiding van scholen en het begeleiden van leerlinggerichte projecten en zorgt voor onderlinge intervisie.

ARBEID

De *programmacommissie alcohol en arbeid* heeft een permanent overleg voor het plannen en ontwikkelen van een visie, modellen en materialen voor het implementeren van een beleid in bedrijven.

Samen met *Vitamine-W* werd een pilootproject voorbereid voor de sociale economie (i.c. niet-reguliere tewerkstellingsplaatsen en opleidingsinitiatieven). Dit project werd geselecteerd om op het Preventiecongres van minister Demeester in een postersessie te worden voorgesteld.

Samen met het *CCAD* en *Santé et Entreprise* werkt VAD tweetalige projecten voor het bedrijfsleven uit. Het betreft hier voornamelijk federale ministeries en multinationals.

In 1997 werd met het Nederlandse *Alcon* nagegaan in welke mate het materiaal beter op elkaar afgestemd en gebruikt kan worden.

VAD begeleidde het *PVI* bij het ontwerpen van een tentoonstelling over alcohol en illegale drugs op het werk.

VRIJE TIJD

Voor de sector vrije tijd werd een *werkgroep coachen voor het jeugdwerk* samengesteld, bestaande uit VAD-medewerkers, preventiewerkers CGG en vertegenwoordigers van de koepels van jeugdbewegingen en jeugdhuizen. Deze werkgroep werkte, op basis van de ontwikkelde draaiboeken, een opleiding uit voor coachen binnen het jeugdwerk.

VAD werkte samen met de Druglijn mee aan het inhoudelijke luik van de diskette 'Het drugspel' van Jeugd en Stad.

VAD en de Druglijn maakten deel uit van een werkgroep van MJA die de rondreizende tentoonstelling en de bijhorende diskette 'Drugflop' samenstelde.

ALGEMEEN WELZIJNSWERK

Reeds enige tijd participeert VAD in de werkgroep drugs van het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk. In deze werkgroep worden verschillende beleidsontwikkelingen op de voet gevolgd en besproken.

Ter voorbereiding van een vormingsaanbod voor het algemeen welzijnswerk (project 'deskundigheidsbevordering van intermediairen' - Drugnota) werd een werkgroep met diverse subwerkgroepen samengesteld met mensen uit het algemeen welzijnswerk, de CGG en VAD.

OCMW

Om een vormingsaanbod voor OCMW (project 'deskundigheidsbevordering van intermediairen' - Drugnota) voor te bereiden, werd eveneens een werkgroep opgericht met geïnteresseerden uit de CGG, een vertegenwoordiger van de VVSG en VAD. Ook hier werden in subgroepen deelaspecten van het programma voorbereid.

EPIDEMIOLOGIE

Als sub-focal point in het *Belgian Information Reitox Network* (BIRN) werkte VAD mee aan de uitbouw van dit netwerk in het kader van het Europees Drugobservatorium.

Samen met de partners participeerde VAD aan het project 'verbeteren van de vergelijkbaarheid van registratiesystemen'. VAD schreef aan het Vlaams gedeelte van het nationaal rapport en de infomap voor het EMCDDA.

Tevens participeerde VAD aan de diverse vergaderingen van het Uitvoerend Comité, de Beheerraad en de Algemene Vergadering van het BIRN.

In de loop van 1997 werkte VAD ook mee aan het uitwerken van een geïnformatiseerde sociale kaart (Theseas) van de Julie Rensonstichting.

D. VAD IN HET VIG-SAMENWERKINGSVERBAND

Door informatie uit te wisselen en samen te werken met de partners van het *VIG-samenwerkingsverband* wordt een betere afstemming van het aanbod binnen de gezondheidspromotie beoogd. In 1997 namen VAD-medewerkers regelmatig deel aan de VIG-overlegvergaderingen: coördinatorenvergadering, functionele werkgroep onderwijs, functionele werkgroep lokale gezondheidsbevordering, werkgroep doelgroep jongeren, werkgroep doelgroep kansarmen en migranten, werkgroep doelgroep bedrijven, werkgroep vorming en opleiding, werkgroep inventaris onderwijs, functionele werkgroep media en de inwonersvergadering.

E. PARTICIPATIE IN INTERNATIONALE SAMENWERKINGSVERBANDEN

VAD participeerde in het kader van het *Europees Drugobservatorium* aan een aantal initiatieven:

- Vergaderingen van de focal points
  VAD participeert in wisselbeurt met de andere gemeenschappen aan de vergadering van de verantwoordelijken van de focal points in Lissabon. Deze vergadering ging door op 30.juni en 1 juli.

- Vergaderingen met andere lidstaten
  Binnen het project 3.2 ('verbeteren van de vergelijkbaarheid van de nationale gegevens verzameld via registratie in de hulpverlening - improving comparability of registration systems') van het Europees Drugobservatorium nam VAD deel aan de vergaderingen in Manchester (27 en 28 januari) en Parijs (24 en 25 april).
  Deze vergaderingen hadden tot doel om een gemeenschappelijke kern van variabelen samen te stellen. Deze kern zal als uitgangspunt dienen voor de indicator '(first) treatment demand'. Deze wordt gebruikt als (ruwe) aanduiding van problematisch gebruik. Met deze deelname wilde VAD in de eerste plaats zorgen dat de kernvariabelen van de Vlaamse Registratie Middelengebruik (VRM) afgestemd waren op de Europese kernvariabelen.

- Evaluatie
  • First European Conference on the Evaluation of Drug Prevention, van 12 tot 14 maart te Lissabon, waarin een state of the art omtrent evaluatie van preventie in Europa werd besproken en een voorstel van handleiding voor evaluatie van preventie werd voorgesteld en bijgestuurd.
  • Qualitative research: methodology, practice and policy, van 2 tot 4 juli in Bologna, waarbij een overzicht werd gegeven van de mogelijkheden van kwalitatief onderzoek naar drugs en druggebruik en een stand van zaken werd besproken van dit soort onderzoek in de EU.

- Europese databank EDDRA (Exchange on Drug demand Reduction Action)
  Na een eerste pilootfase (1996-1997) stapte VAD in 1997 in dit project. Bedoeling is een Europese databank samen te stellen van projecten en programma's rond demand reduction. Gedurende drie trainingsdagen in november werd een strategisch plan ontwikkeld voor de implementatie van EDDRA in de EU en werden kwaliteitscriteria besproken om de reeds in de pilootfase ingebrachte programma's te verbeteren en aan te passen.

- Delphi-studie
  Op vraag van het EMCDDA werd een Delphi-studie georganiseerd over de preventie van illegale drugs op het werk. De studie omvatte een analyse van deze situatie in diverse lidstaten van de EU. In oktober werden de resultaten tijdens een expert-workshop voorgesteld. Tevens werd de aanzet gegeven voor innovatieve benaderingen. De EMCDDA wil daarmee een antwoord formuleren op de verhoogde signalering van het illegale druggebruik op het werk.

- In Rome vond een derde WGO-bijeenkomst plaats in het kader van het *European Alcohol Action Plan*. Alle lidstaten brachten verslag uit van de manier waarop het Europese charter in de lidstaten werd opgevolgd en geoperationaliseerd. Speciale aandacht ging uit naar alco-pops (alcoholhoudende frisdranken) in Europa.

- VAD participeerde verder aan de afwerking van het *handboek preventie* van de Pompidou-werkgroep door intensieve feedback, leverde concrete praktijkvoorbeelden en nam deel aan een samenkomst in Straatsburg ter bespreking van het handboek op 6 en 7 februari.

- VAD was vertegenwoordigd op een seminarie over zwangerschap en toxicomanie van een Pompidou-werkgroep op 6 en 7 maart in Straatsburg. Naast invloed van toxicomanie op zwangerschap en omgekeerd werden epidemiologische gegevens en de mogelijkheden om aan vroegdetectie te doen, besproken. Ook was er een discussie over de medische en ethische aspecten van vervangproducten. Het belang van detectie en behandeling van achterliggende psychiatrische pathologie werd sterk benadrukt.

- VAD participeert in een Europees samenwerkingsverband met Eurocare rond de sensibilisering voor de alcohol- en drugthematiek in kleine en middelgrote ondernemingen. Hiervoor werd een gemeenschappelijk pilootproject voorbereid dat in 1998 zal worden ingediend bij de DG V.

- VAD nam deel aan een workshop over drugpreventie 'Drug Education: what works?', georganiseerd door Tacade op 12 maart in Londen.

- VAD nam ook deel aan een seminarie 'EU Seminar on Training and Drugs', georganiseerd door de Europese Commissie op 20 en 21 november in Brussel, dat de vormingsnoden van drughulpverleners en verslaafden (harm reduction) in de Europese lidstaten wilde detecteren en bespreekbaar stellen.

- VAD nam deel aan een training van 15 tot 17 oktober te Helsinki, over het Europees handboek preventie, waar verschillende onderdelen van de manual verbeterd werden.

- VAD neemt in 1997/1998 de coördinatie waar van de *Europese Drugpreventieweek 1998* voor België. Hiervoor werden verschillende bijeenkomsten in Luxemburg bijgewoond om het Europees kader te bespreken en de voorwaarden om landelijke projecten te realiseren. Naast de coördinatie binnen Europa verzorgt VAD ook de Belgische coördinatie tussen de verschillende gemeenschappen. Hiervoor gebruikt VAD het bestaande BIRN-netwerk.

De Druglijn participeerde actief in *FESAT*, de Europese koepel van telefoondiensten. Stafleden namen deel aan vergaderingen van de werkgroep etnische minderheden, de Nederlandstalige werkgroep methodiek en registratie en de werkgroep evaluatie.
De Druglijn is tevens betrokken in de voorbereidende fase van een Intranet-project voor informatie-uitwisseling.

◎ BELEIDSGERICHT WERKEN

Doelstellingen:

- Consulteren van het werkveld
- Vertegenwoordigen van het werkveld
- Opnemen van signaalfunctie van het werkveld naar de overheid
- Leveren van beleidsvoorbereidend werk
- Vertegenwoordigen van de overheid

A. DOORSTROMING INFORMATIEVERZAMELING

De contacten met de pers (zie hoofdstuk Informatieverstrekking) hebben enerzijds tot doel om ruchtbaarheid te geven aan specifieke initiatieven, anderzijds wordt VAD vaak om een reactie gevraagd op bepaalde tendensen en ontwikkelingen in de drugthematiek.

VAD verspreidde een persbericht naar aanleiding van het verschijnen van het *Activiteitenverslag van de Druglijn,* de publicatie van het *Jaarboek 1997* met cijfergegevens van 1996 en het *Platform drugbeleid op school.*

Voor de overheid werden, voornamelijk in het kader van de Drugnota, diverse tussentijdse rapporten en overzichten opgemaakt die een stand van zaken geven van de verschillende activiteiten die in het kader van de Drugnota werden opgezet.
De geïnformatiseerde registratie van de preventieactiviteiten van het VAD-Preventiewerk (testfase van Ginger) van de eerste 6 maanden van 1997 werd in een eerste tussentijds rapport aan de overheid en de betrokken preventiewerkers overgemaakt.

Verder wordt via een aantal vaste rubrieken in de VAD-Berichten informatie doorgegeven over wat in de Vlaamse Raad en het parlement over de drugthematiek aan bod komt.

B. REAGEREN OP BELEIDSONTWIKKELINGEN

Het lijvige rapport en de conclusies van de *Kamerwerkgroep drugs* zorgden voor heel wat reacties in de politieke wereld en in het veldwerk. In de zomervakantie werd een extra nummer van de VAD-Berichten gewijd aan de reacties van verschillende groepen op de diverse onderdelen van deze conclusies.

De *Krijtlijnen* van de Vlaamse minister van Begroting, Financiën en Gezondheidsbeleid over preventieve gezondheidszorg en de rol van de huisarts kregen in de tweede helft van 1997 heel wat aandacht. De Krijtlijnen werden op verschillende niveaus besproken (Bestuurscomité, Raad van Beheer, staf, preventieteam). Dit resulteerde in zowel schriftelijke als mondelinge besprekingen in de Vlaamse Gezondheidsraad.

Door de op til zijnde hervormingen binnen de gezondheidspromotie vond ook in 1997 veel overleg plaats binnen het VIG-samenwerkingsverband (met administratie, op de coördinatoren-vergaderingen en op diverse vergaderingen ad hoc).

C. BELEIDSVOORBEREIDEND ONDERZOEK

Ter voorbereiding van een studie- en onderzoeksbeleidsplan voor VAD werd in 1997 een uitgebreide inventaris opgemaakt van thema's voor beleidsvoorbereidend en ander onderzoek. Bedoeling is om deze ruime inventaris verder te operationaliseren en contacten uit te bouwen met universiteiten en onderzoeksgroepen om deze thema's aan te kaarten.

D. VLAAMSE GEZONDHEIDSRAAD

Binnen de VGR werden op vraag van de overheid diverse adviezen voorbereid en goedgekeurd. Ook werd de werking van de VGR in 1997 verder geoperationaliseerd.
Het ging om het convenantenbeleid voor hulpverlening op het vlak van kindermishandeling in het CGG-netwerk, uitvoeringsbesluiten bij het kwaliteitsdecreet, kwaliteitsthema's in het kader van het kwaliteitsdecreet, casemanagement in de Belgische ziekenhuizen, krijtlijnen voor een preventieve gezondheidszorg met bijzondere aandacht voor de rol van de huisarts, uitbouw van de palliatieve zorg in Vlaanderen. Daarnaast zijn een zestal adviezen in voorbereiding.

In de *Preventieve Kamer* vonden hevige discussies plaats over de Krijtlijnen en werd uiteindelijk een advies aan de minister geformuleerd. Tevens werd op vraag van de minister een poging ondernomen om prioritaire doelen ten behoeve van de LOGO's te formuleren. De discussie hierover wordt in 1998 verdergezet.

In de *werkgroep milieugebonden aandoeningen* wordt een inventaris gemaakt van alle aandoeningen die milieugebonden zijn. Er wordt geprobeerd om de fysieke en sociale milieufactoren binnen eenzelfde kader te kwantificeren.

E. CONTACTEN MET DE OVERHEID

Op het *Vlaamse niveau* vond overleg plaats met de Vlaamse minister van Begroting, Financiën en Gezondheidsbeleid over:
- verslaggeving en aanbevelingen naar aanleiding van de derde vergadering van de WGO-werkgroep ter opvolging van het *European Alcohol Action Plan.*
- overleg over de verderzetting van het GIG-project van VAD/Free Clinic eind 1997.
- in het kader van de *Drugnota*:
- *Registratie hulpverlening*: regelmatig overleg met kabinet
- *Provinciale afstemming*: overleg met administratie
- *De Opkikker*: inhoudelijke begeleiding, regelmatig overleg met kabinet, Proges, VWVJ, VAD en Sylvester Production ter voorbereiding van de Opkikker 1998.

Met de administratie Gezondheidszorg vond regelmatig overleg plaats over de rapportering en de verderzetting van de projecten binnen de Drugnota. Daarnaast werd VAD regelmatig om advies gevraagd naar aanleiding van interpellaties en informatievragen aan de overheid.
Tot slot werd overlegd met Dr. Cochez over internationale vertegenwoordigingen.

Op het *federale niveau* vond overleg en samenwerking plaats via:
- de *Nationale Evaluatie- en Beoordelingscommissie* in het kader van het Drugplan: VSPP/ministerie Binnenlandse Zaken. Deze commissie kwam in 1997 slechts tweemaal samen, voor de bespreking van de evaluatie van de projecten.
- het kabinet van *minister Colla* over de plannen voor het opzetten van een nationaal drugwaarnemingscentrum.

◎ Conceptontwikkeling

Doelstellingen:

- Voorbereiden van nieuwe concepten voor bepaalde deelterreinen, doelgroepen, ...
- Formuleren van projectvoorstellen en zoeken naar middelen
- Blijvend vernieuwen en aanpassen van bestaande concepten

VAD ondersteunt en stimuleert vernieuwing op het terrein van de alcohol- en andere drugproblematiek. Dit omvat zowel theorievorming als ontwikkeling van nieuwe modellen en aanpassing van bestaande modellen aan nieuwe doelgroepen en sectoren.
Het ontwikkelen van concepten gebeurt op basis van onderzoek, internationale ontwikkelingen, vragen vanuit het werkveld en/of vanuit het beleid.

A. Nieuwe concepten

Drugpreventie binnen eenmalige groepswerkingen

De ontwikkeling van dit concept kadert in het project 'Jongeren en vrije tijd'. De term 'eenmalige groepswerkingen' wordt gebruikt om allerhande vakantiekampen voor jongeren (mutualistische, sport, taal) aan te duiden.
Op basis van de bevraging van de jeugddiensten in Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen en via overleg met J&G, MJA en BLOSO (waardoor een zicht verkregen werd op de problematiek en behoeften in de sector) werd een kampbrochure 'Drugs, een ramp op kamp?' en een activiteitenbrochure 'Drugs, maak er (g)een spel van' voor eenmalige groepswerkingen uitgewerkt.
De kampbrochure wil begeleiders van jeugdkampen ondersteunen bij de voorbereiding van een gezond kamp. In de activiteitenbrochure kunnen begeleiders van jongerengroepen ideeën opdoen voor een educatief spel over drugs.

B. Voorbereiding nieuwe concepten

Sociale economie

In 1997 werd een pilootproject sociale economie voorbereid. In de eerste fase werden de doelstellingen, krachtlijnen en mogelijke knelpunten van een dergelijk beleid met betrokken instanties geformuleerd. Tevens vond er een verdere terreinverkenning met vertegenwoordigers/begeleiders van deze projecten in de regio Antwerpen plaats. Er werd gestart met de voorbereiding van een open forum. Bedoeling is het voorliggende alcohol- en drugbeleid verder met de basis te toetsen en de knelpunten te bespreken, voorstellen naar aanpak te formuleren en concrete acties te plannen.

Lokaal alcohol- en drugbeleid

Dit nieuwe concept wil de sectoren via het lokale niveau op een geïntegreerde manier aanspreken. In het verleden werden deze sectoren op het Vlaamse niveau vooral via de koepels en op het lokale niveau op individuele vraag via de preventiewerkers benaderd. We willen een gemeenschappelijk denk- en actiekader ontwikkelen om op het lokale niveau een geïntegreerd beleid te voeren en om initiatieven vanuit verschillende sectoren beter te plannen en te coördineren.
Voor dit project werd in 1997 reeds het voorbereidende denkwerk verricht en een stuurgroep met vertegenwoordigers van de verschillende sectoren opgericht. Ook werden twee werkgroepen samengesteld, waarvan één een aantal publicaties over dit thema zal uitwerken en de tweede aan bekendmakings- en implementatiestrategieën zal werken.

Bevraging 'Drugbeleid op school'

Naar aanleiding van verschillende vragen van scholen naar een geschikte vragenlijst over druggebruik bij leerlingen werd een vragenlijst voorbereid op basis van bestaande vragenlijsten en aangevuld met elementen uit een drugbeleid op school. Bij de vragenlijst wordt een handleiding voorzien waarmee de school de bevraging zelfstandig kan afnemen en verwerken. De resultaten kunnen voor de school een aanknopingspunt zijn voor de verfijning van hun drugbeleid.

Volgende conceptvoorbereidingen gebeurden in het kader van Actiepunt 4.5 uit de Drugnota: 'Deskundigheidsbevordering van intermediairen'.

Kansarmoede

In 1997 werd een bevraging uitgevoerd bij buurt- en opbouwwerkers over de drugproblematiek. Op basis hiervan werd een visietekst geschreven over de rol van buurt- en opbouwwerkers met betrekking tot de drugproblematiek. Deze tekst werd opnieuw voorgelegd aan de sector. Deze rolomschrijving reikt ook al een aantal aspecten aan waarin buurt- en opbouwwerkers kunnen ondersteund worden.

Algemeen welzijnswerk

In samenwerking met het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk werd een vormingsaanbod voorbereid, bestaande uit een introductiemodule, een beleidsmodule en een vaardigheidsmodule. Voor de inhoud van de vormingen werd teruggegrepen naar onze bevraging en een praatcafé over de drugproblematiek, die vorige jaren reeds plaatsvonden in het algemeen welzijnswerk.

Huisartsen

Op basis van een kadertekst 'De huisarts binnen de drughulpverlening: mogelijkheden en voorwaarden aangaande interventies bij illegale drugproblematiek', opgemaakt vanuit de categoriale drughulpverlening, werd een bevraging over noden aan vorming verstuurd naar een veertigtal huisartsen.

OCMW

OCMW's komen veelvuldig in contact met cliënten met een alcohol- of ander drugprobleem. Zij werden dan ook een prioritaire doelgroep in het project 'deskundigheids-bevordering van intermediairen'. In samenwerking met het vormingscentrum van de VVSG werd een vormingsaanbod uitgewerkt dat OCMW's kunnen aanvragen voor hun centrum.

LINDESTRAAT 14

Lindestraat 14 is een vormingspakket voor ouders over mogelijk druggebruik bij jongeren. Het bestaat uit een video met een handleiding aan de hand waarvan een ouderavond kan gegeven worden. De bedoeling van een dergelijke ouderavond is het thema drugs en de bezorgdheid erover bespreekbaar te maken. Het pakket richt zich in de eerste plaats tot vormingswerkers uit de sociaal-culturele verenigingen. Voor hen werd ook een trainersdag uitgewerkt om met het pakket te leren werken.

c. VERNIEUWING BESTAANDE CONCEPTEN

TRAININGSMATERIAAL

Het trainingsmateriaal voor de invoering van een alcohol- en drugbeleid in bedrijven werd in 1997 verder herwerkt.

B. Vormingsaanbod

Het vormingsaanbod van VAD kadert in diverse projecten en in de algemene VAD-werking:

1. Vorming beginnende preventiewerkers

Samenwerkingsproject tussen VLASTROV, VVBV en VAD (Drugnota Actiepunt 4.4)

Volgende vormingsinitiatieven situeren zich in dit project:

1.1. Hulpverleners in de verslavingszorg

Het vormingsaanbod van VAD voor hulpverleners in de verslavingszorg omvat een basisvorming, vervolgmodules en avondseminaries. Vanaf september 1997 werd een herwerkt aanbod aangeboden. De herwerking was gebaseerd op een uitgebreide evaluatie die tijdens het voorjaar van 1997 werd doorgevoerd.

De *basisvorming voor beginnende hulpverleners in de verslavingszorg* werd in 1997 tweemaal georganiseerd. In deze basisvorming krijgen nieuwe medewerkers en medewerkers met een nieuwe functie binnen de verslavingszorg de kans om de nodige basiskennis op te doen van deskundigen uit de sector. Uiteenlopende thema's kwamen aan bod: productinformatie, inleiding in de problematiek, omgaan met verslavingsgedrag, motivatie, intake en diagnostiek, nazorg en netwerk.

In de *vervolgmodules* worden specifieke thema's uit de verslavingszorg uitgediept en ingeoefend. Aangezien er ook met eigen ervaringen van de deelnemers gewerkt wordt, is een minimum aan ervaring noodzakelijk. Het is echter niet nodig om vooraf de basisvorming gevolgd te hebben. Per jaar worden vijf à zes vervolgmodules over verschillende thema's georganiseerd. In 1997 gingen volgende vervolgmodules door:
- Motiverende gespreksvoering (deze vorming ging drie maal door)
- Residentieel werken via milieutherapie
- Contextgericht werken met verslavingsproblematiek
- Dubbele diagnoseproblematiek in de verslavingszorg
- Kijken naar middelenmisbruik vanuit verschillende psychotherapeutische visies.

Voor hulpverleners in de verslavingszorg en andere geïnteresseerden worden op regelmatige basis *avondseminaries* voorzien waarin meer gespecialiseerde en/of actuele thema's aan bod komen. In 1997 werden volgende avondseminaries georganiseerd:
- Samenwerking hulpverlening-justitie
- Medicamenteuze behandelmethoden
- Zelfcontroletechnieken.

1.2. Preventiewerkers alcohol en drugs

Het vormingsaanbod van VAD voor preventiewerkers bestaat uit een basisvorming, vervolgmodules en een stage. In 1997 was er ook een basisvorming voor provinciale drugpreventiecoördinatoren en een apart aanbod van interne vormingen voor de preventiewerkers verbonden aan de CGG en voor de provinciale drugpreventie-coördinatoren.

De *basisvorming preventie* ging in 1997 tweemaal door. Tijdens deze vorming doorloopt een groep beginnende preventiewerkers een proces rond de volgende thema's: probleemanalyse, doelstellingen van het preventiewerk (missie, belang), modellen van gedragsverandering, activiteiten (projectmatig werken, preventiemethodieken), evaluatie.

De *vervolgmodules* sluiten inhoudelijk aan bij de basisvorming. De deelnemers hoeven echter de basisvorming niet gevolgd te hebben om hieraan te kunnen deelnemen. De bedoeling is preventiewerkers vertrouwd te maken met concepten, methodieken en vaardigheden die gehanteerd worden bij drugpreventie. In 1997 gingen volgende vervolgmodules voor preventiewerkers door:
- Een preventieconcept: drugbeleid op school
- Kennismaking met motiverende gespreksvoering in het kader van drugpreventie
- Vindplaatsgerichte methodieken in het preventiewerk
- Introductie methodiek 'grenzen stellen' in het kader van drugpreventie.

Aanvullend bij de basisvorming preventie en om een concreet zicht te krijgen op het werkterrein van drugpreventie en -hulpverlening kan voor geïnteresseerde preventiewerkers een *stageparcours* op maat gemaakt worden. In 1997 maakte geen enkele preventiewerker gebruik van deze mogelijkheid.

In 1997 werd ook een *basisvorming voor provinciale drugpreventiecoördinatoren* georganiseerd. In deze vorming kwamen volgende items aan bod: probleemanalyse, plaats en positionering van de drugpreventiecoördinator in het provinciale preventielandschap, preventiepartners en hun belangen, communicatie (samenwerken, onderhandelen), visie preventie, beoordeling van projecten.

In 1997 werden zes *interne vormingen* georganiseerd voor de preventiewerkers verbonden aan de CGG en de provinciale drugpreventiecoördinatoren:
- Drugpreventie voor allochtonen
- Intervisie
- Bevoegdheidsverdeling drugbeleid in België
- Modellen en methoden van drugpreventie en gezondheidspromotie
- Evaluatie van preventie
- Vormingsprogramma's sector justitie.

Regionale vorming preventie
Regionale actoren kunnen een beroep doen op VAD voor ondersteuning en samenstelling van een vormingsprogramma 'op maat'. In 1997 werd meegewerkt aan een vormingsprogramma voor lokale preventiewerkers van het arrondissement Leuven in samenwerking met de preventiewerkers van het CGG.

2. Deskundige Intermediairen

Samenwerkingsproject tussen VAD, VMSI en FDGG (Drugnota Actiepunt 4.5)

In het eerste deel van dit project lag de klemtoon nog sterk op het ontwikkelen van initiatieven voor nieuwe doelgroepen. Hiervoor verwijzen we naar het hoofdstuk conceptontwikkeling.
Bij dit project worden de CGG actief betrokken bij de planning, organisatie en begeleiding van de programma's. Voor CGG-medewerkers die zich daarin engageren werd een trainersopleiding voorzien.

In het kader van dit project werd een vormingsaanbod voor volgende doelgroepen uitgewerkt:

2.1. OCMW

Open aanbod
In maart-april schreven een honderdtal OCMW-medewerkers zich in voor een inleidende vormingsdag over de aanpak van de alcohol- en drugthematiek binnen een OCMW-beleid. Dit open aanbod werd regionaal georganiseerd voor Brabant-Limburg, Antwerpen-Mechelen en Oost- en West-Vlaanderen. Er werd gewerkt aan visieontwikkeling, er werd een inleiding gegeven in motiverende gespreksvoering en er werd nagedacht over de mogelijke rol van een OCMW binnen een preventiebeleid.

In-service-programma
Dit programma wordt op vraag aangeboden en wordt telkens aangepast aan de vragen die leven binnen het OCMW.
In een inleidende sessie wordt een gemeenschappelijke visie over de verslavings-problematiek ontwikkeld en wordt bepaald welke taken door de dienst kunnen worden opgenomen. Ook wordt bekeken welke mogelijke samenwerkingsverbanden kunnen worden opgezet.
In een volgende module wordt actief met het model van motiverende gespreksvoering gewerkt en aanvullend worden in een aparte module specifieke begeleidingsaspecten zoals het beroepsgeheim, materiële en medische hulpverlening en doorverwijzing behandeld. Hoe je als OCMW in een lokaal netwerk kan participeren en een plaatselijke analyse kan opstellen komt aan bod in de module structuurgericht werken.

Trainersdag
Op 26 september werd de trainingsmap voor het in-service-programma voor OCMW's voorgesteld aan twaalf CGG-medewerkers die in de toekomst deze trainingen op vraag zullen geven.

2.2. Arbeid

De basisvorming voor *interne hulpverleners* in bedrijven ging in 1997 een eerste keer door. Deze basisvorming wil 'interne' bedrijfshulpverleners (bedrijfsartsen, -verpleegkundigen, -maatschappelijk werkers en eventueel andere vertrouwensfiguren) een beeld geven van hun specifieke rol in een beleidsmatige aanpak van alcohol en andere drugs op het werk. Dit programma zal jaarlijks (eventueel regionaal) herhaald worden.

2.3. Sociaal-cultureel werk

In 1997 werd het pakket 'Lindestraat 14' uitgewerkt. Met dit pakket kan een ouderavond gegeven worden voor ouders over mogelijk druggebruik bij jongeren. In december 1997 werd een eerste trainingsdag georganiseerd voor vormingswerkers van de Bond Moyson om met dit pakket te leren werken.

2.4. CGG-medewerkers

Voor de CGG-medewerkers die zich engageren voor het geven van bovenstaande vormingen werden volgende trainersopleidingen voorzien:

Trainersopleiding methodieken
In de praktische en ervaringsgerichte training 'Leren werken met een groep' werd enerzijds belicht hoe men groepsdynamische aspecten in het groepsgebeuren kan integreren. Anderzijds lag de klemtoon op programmaopbouw en het hanteren van methodieken en didactisch materiaal. Deze vorming werd uitbesteed aan de Interactie Academie.

Trainersopleiding Themagecentreerde Interactie
Een tweede methodiektraining werd uitbesteed aan de Stichting Lodewijk de Raet. Ze richtte zich tot hulpverleners met al iets meer ervaring in het geven van vorming. De deelnemers werden ingeleid in deze zeer concrete werkmethode die het levend en dynamisch leren in groepen bevordert.

2.5. Trainers motiverende gespreksvoering

Follow-up dag trainersopleiding PMS
Een achttal PMS-medewerkers die de trainersopleiding motiverende gespreksvoering volgden, kwamen samen om ervaringen uit te wisselen over de eigen trainingen. Het blijkt niet altijd even gemakkelijk tijd te vinden om trainingen te organiseren. Er worden trainingen gegeven aan PMS-medewerkers en aan leerkrachten. Er werd besproken hoe de organisatie van een follow-up dag voor de eigen trainingen kan verlopen. Ook zelf uitgewerkte of aangepaste methodieken werden aangebracht.

Follow-up dag trainersopleiding Bijzondere Jeugdzorg
Er werd een follow-up dag georganiseerd voor de medewerkers uit de bijzondere jeugdzorg die de trainersopleiding motiverende gespreksvoering volgden. Het merendeel van de aanwezigen had reeds zelf een training gegeven. Er werd dan ook heel wat aandacht besteed aan ervaringsuitwisseling en het uitdiepen van knelpunten die de trainers tijdens hun eerste trainingen ervaren hadden. De resterende tijd werd besteed aan het inoefenen van een aantal specifieke trainersvaardigheden.

3. Jongeren en Vrije Tijd

De opleiding *coachen voor het jeugdwerk* werd in 1997 twee maal georganiseerd. De opleiding richt zich tot mensen die lokale jeugdverenigingen willen ondersteunen bij de uitwerking van een drugbeleid en bij het omgaan met crisissituaties door druggebruik. Tijdens de opleiding werd stilgestaan bij visieontwikkeling, probleemanalyse, doelbepaling en vaardigheden om met groepen jongeren te werken. In totaal namen telkens zestien mensen deel aan de opleiding. De opleiding werd gespreid over twee weekends. Het eerste weekend werd een proces doorlopen van visieontwikkeling over drugs en drug-preventie, probleemanalyse en doelbepaling. Het tweede weekend werd stilgestaan bij vaardigheden om met groepen jongeren te werken.

4. DRUGLIJN

4.1. Vrijwilligersopleiding Druglijn

In 1997 organiseerde de Druglijn een nieuwe opleiding voor kandidaat-vrijwilligers. Het programma brengt thema's aan bod die belangrijk zijn voor toekomstige telefoon-beantwoorders: visie over drugs, productinformatie over alcohol, illegale drugs en medicatie, communicatie- en gesprekstechnieken, doorverwijzen, hulpverlening, juridische aspecten, omgaan met speciale telefoons en crisissituaties, registratie, afspraken, huisreglement. Tijdens en na de theoretische opleiding vinden luister- en beantwoordstages plaats. Aan de opleiding namen twaalf kandidaat-vrijwilligers deel.

4.2. Thema-avonden Druglijn

In het kader van de permanente vorming van vrijwilligers en stafleden, organiseert de Druglijn zeswekelijks interne thema-avonden waarin telkens dieper wordt ingegaan op één onderwerp dat verband houdt met alcohol, drugs en medicatie of met telefonisch hulpverlenen. Voor de thema-avonden wordt beroep gedaan op gastsprekers.
In 1997 kwamen volgende onderwerpen aan bod:
27 januari: LSD (Dr. Frieda Matthijs)
18 maart: Zwangerschap en druggebruik (Dr. Sven Todts)
4 juni: Medische en psychologische aspecten van afkickverschijnselen - behandelingsmogelijkheden bij heroïneontwenning (Dr. Rita Verando en Guy Hoeven)
17 september: De werking van de CGG, het CAT Gent en begeleide oudergroepen (Tomas Van Reybrouck)
4 november: Harm reduction en schadebeperking bij probleemgebruikers (Willy De Maere)
15 december: Efficiënte gespreksvoering aan de telefoon (Leo Rouffa)

In de marge van de thema-avonden vonden twee interne uitwisselingsavonden plaats. Stafleden en vrijwilligers deelden er ervaringen en knelpunten bij het telefoonwerk.

5. VAD-WERKING

5.1. Arbeid

De consultfunctie van de sector *arbeid* breidde zich in 1997 verder uit. Wat deskundigheidsbevordering betreft kan de werking in deze sector opgedeeld worden in twee stappen. In eerste instantie werkt een *beleidsgroep* een alcohol- en drugbeleid uit. Hierin zijn alle verantwoordelijken voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers vertegenwoordigd. In deze aanvangsfase behoort training en vorming van de werkgroep tot de mogelijkheden.
In een tweede fase worden de *leidinggevenden* getraind die vervolgens als intermediairen naar het voltallige personeel kunnen fungeren. Naast het bevragen van de eigen waarden en normen, het doorgeven van kennis over de producten en het schetsen van de eigen rol, wordt het uitgewerkte beleid toegelicht.

Op vraag van de *VDAB* werd tijdens vier voormiddagen een vorming motiverende gespreksvoering gegeven aan een zeventigtal consulenten van de service Maatschappelijk Werk en de service Weer-Werk. De opleiding besteedde voornamelijk aandacht aan de basishouding en principes zoals die in het model gehanteerd worden.

5.2. Onderwijs

Vormingsdriedaagse voor leerkrachten: 'Signaleren, motiverend gesprek en grenzen stellen'
Op vraag van de stadspreventiedienst van Geel gaf VAD samen met de preventiewerker verbonden aan het CGG van Turnhout een training voor zestien leerkrachten uit vijf verschillende scholen van Geel.
De eerste dag werd stilgestaan bij het opvangen van signalen, het werken aan een goede basishouding en het motivationeel model. De tweede dag werden vooral gesprekstechnieken ingeoefend. Op de derde dag kwamen thema's als omgaan met vertrouwelijke informatie en gesprekken met ouders aan bod en werd het model van grenzen stellen aan regelovertredend gedrag voorgesteld.

Vormingsdriedaagse voor PMS-medewerkers: 'Motiverend gesprek'
De trainers motiverend gesprek voor PMS organiseerden de driedaagse training in volgende regio's:
- West-Vlaanderen: veertien PMS-medewerkers van vrije PMS-centra.
- CBSO Brussel in het kader van de nascholing: voor achttien PMS-medewerkers van vrije PMS-centra.

Bovendien werd een terugkomdag georganiseerd op 14 oktober voor de PMS-medewerkers die vorig jaar in Oost-Vlaanderen een training volgden.

5.3. Bijzondere Jeugdzorg

Twee trainers motiverende gespreksvoering en grenzen stellen uit de bijzondere jeugdzorg organiseerden een driedaagse vorming voor het personeel van een instelling in Hamme. VAD ondersteunde deze trainers.

C. SAMENWERKING MET OPLEIDINGSINSTITUTEN

POST-ACADEMISCHE VORMING VLAAMS-BRABANT

In 1997 vond een voorbereidend overleg plaats op initiatief van de gouverneur van Vlaams-Brabant. Aan het overleg participeerden vertegenwoordigers van verschillende Vlaams-Brabantse hogescholen en universiteiten en VAD. Bedoeling was een post-academisch vormingsaanbod samen te stellen over 'Drugproblemen: hulpverlening, preventie, strafrechtsbedeling en beleid'. Dit aanbod richt zich tot afgestudeerden van academisch onderwijs en hogeschoolonderwijs van verschillende disciplines die als professionelen (zullen) geconfronteerd worden met drugproblemen. Deze post-academische vorming startte in november 1997.

◎ STUDIE EN ONDERZOEK

Doelstellingen:

- De VAD-werking wetenschappelijk onderbouwen
- Middelengerelateerd onderzoek stimuleren
- Advies verlenen inzake middelengerelateerd onderzoek
- Overzicht bieden van statistisch-epidemiologische gegevens
- Verbetering van de kwaliteit van de statistisch-epidemiologische gegevens

Studie en onderzoek vormt de onderbouw van de verschillende inhoudelijke werkpunten van de VAD-werking. Enerzijds ondersteunen gegevens over de drugthematiek preventie en hulpverlening. Anderzijds moeten effectiviteitsstudies de preventie- en hulpverleningsinitiatieven opvolgen en bijsturen.

A. VOORBEREIDING STUDIE- EN ONDERZOEKSBELEIDSPLAN VOOR VAD

Binnen de staf werd een werkgroep gevormd om een VAD-beleidsplan voor studie en onderzoek uit te werken. Volgende voorbereidende initatieven vonden in 1997 plaats:

- inventaris van mogelijke onderzoeksthema's, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen domein (hulpverlening, preventie en epidemiologie), planning (korte en lange termijn) en thema (zeer divers). In dit geheel wordt verder structuur aangebracht, wat moet leiden tot een langetermijnplanning waarbinnen prioriteiten worden aangewezen.
- sneuveltekst over studie en onderzoek binnen VAD op basis waarvan interne discussies plaatsvonden over de plaats en de doelstellingen van onderzoek binnen de VAD-werking. Deze discussies worden in 1998 verdergezet.

B. UNIFORME REGISTRATIE IN DE DRUGHULPVERLENING *(Drugnota)*

Doelstellingen

Een uniforme registratie in de drughulpverlening moet een zicht geven op de kenmerken van personen die een beroep doen op de hulpverlening en hierdoor een informatiebasis vormen voor het gezondheidsbeleid bij problematisch middelenmisbruik. Tevens moet deze registratie Vlaanderen toelaten zich in een Belgische context en op Europees niveau (EMCDDA) te situeren.

Ontwikkeling van een gemeenschappelijke variabelenset

- Internationale afstemming
- Ontwikkeling van de kern van gemeenschappelijke variabelen op basis van de voorstellen van diverse werkgroepen op het niveau van de Europese Unie (Drugobservatorium Lissabon), de Raad van Europa (werkgroep Epidemiologie van de Groep Pompidou), alsook registratiepraktijken op Vlaams en Belgisch niveau.

- Analyse en vergelijking van de bestaande registratiesystemen op het vlak van software en op het vlak van de inhoud van de variabelenset voor respectievelijk:
  - Medar: registratiesysteem Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg
  - VLIS-DC: registratiesysteem VVBV (koepel van therapeutische gemeenschappen, crisiscentra, dagcentra)
  - MPG: registratiesysteem psychiatrische ziekenhuizen en PAAZ-diensten.
- Ontwikkelen van de gemeenschappelijke variabelenset 'Vlaamse Registratie Middelengebruik' (VRM) op basis van Europese criteria en op basis van de analyse van de Vlaamse systemen.
- Testfase variabelenset in volgende centra: CGG Sas Lokeren, MSOC Genk, Free Clinic Antwerpen

Overleg

Overleg met de koepels en diensten van drie werksoorten die tijdens de eerste fase van het project met de VRM-variabelen zullen werken.

- VVBV
  Er werd besloten tot de vernieuwing van het bestaande registratieprogramma in deze werksoort (VLIS-DC) met inlassing van de VRM-variabelenset. De software werd ontwikkeld en het programma Darts uitgetest. Voorziene start van de vernieuwde registratie: 1 januari 1998.
- VVGG
  Er vond heel wat overleg plaats met de diverse betrokkenen, waaronder het Samenwerkingsplatform Geestelijke Gezondheidszorg VMSI-FDGG, Commissie registratie, koepels CGG en VAD. Er werd geopteerd voor de inlassing van de VRM-variabelenset in het bestaande registratieprogramma (Medar). Voorziene start van de vernieuwde registratie is eveneens 1 januari 1998.
- MPG
  Aanvankelijk vonden verschillende overlegmomenten plaats met verantwoordelijken en betrokkenen bij de MPG-registratie. Er werd een officieel schrijven gericht aan het kabinet van de minister van Volksgezondheid, aan de directeur-generaal van het ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu, cel psychiatrie en aan de voorzitter van de werkgroep MPG van de commissie van toezicht. Gezien de lange administratieve weg om een integratie van VRM in MPG te realiseren werd een bevraging georganiseerd bij een steekproef van psychiatrische ziekenhuizen over hun bereidheid tot participatie aan de registratie met een zelfstandig VRM-programma.
  Op basis van de positieve respons werd beslist tot de ontwikkeling van een zelfstandig draaiend programma, dat gegevens van MPG automatisch overneemt. Dit programma moet operationeel zijn op 1 januari 1998. Deze werkwijze sluit de integratie van VRM in MPG op lange termijn niet uit.

Rapportering

Rekening houdend met de vertraagde opstart van de registratie werden bij de verschillende werksoorten de bestaande gegevens van 1996 opgevraagd om in een eerste syntheserapport te verwerken. Deze gegevens werden eind 1997 ter beschikking gesteld en zullen in 1998 beschikbaar zijn.

C. MONITORING VAN PREVENTIEACTIVITEITEN *(Drugnota)*

Doelstellingen
Door het opzetten van een monitoringsysteem voor preventieactiveiten moet het team zicht krijgen op de gevoerde preventieve activiteiten in verschillende sectoren (lokaal, provinciaal in het kader van de preventieplatforms en op het niveau van de Vlaamse Gemeenschap), zodat noden en hiaten gedetecteerd kunnen worden. De monitoring moet de verschillende kanalen en actoren van preventie doorzichtig maken en gegevensuitwisseling (over gebruikte methodieken, projecten, ...) bevorderen.

- Ontwikkeling van het programma: programmeer- en testfase

Er werd gekozen voor de ontwikkeling van een nieuw geïnformatiseerd programma, dat werd uitgetekend op basis van de vragen en behoeften van veldwerkers en intermediaire structuren.
De preventiewerkers verbonden aan de CGG en enkele VAD-stafleden testten het programma uit gedurende een pilootfase van zes maanden.
Zowel met de programmeur als met de preventiewerkers vond zeer veel overleg en uitwisseling plaats om het programma ook tijdens de testfase te optimaliseren.

- Rapportering

De gegevens uit de eerste pilootfase (zes maanden) werden naar VAD geëxporteerd en verwerkt in een eerste rapport (Eerste halfjaarlijks rapport 1997 VAD-Preventiewerk).

- Voorbereiding uitbreiding testgroep

Via de provinciale coördinatoren werden per provincie partners gezocht uit diverse preventiediensten en organisaties die de registratie in het algemeen en de categorieën in het bijzonder vanuit hun eigen invalshoek wilden bekijken en aanvullen.

D. JAARBOEK 1996

Naar aloude traditie stelde VAD in 1997 opnieuw een jaarboek samen met de beschikbare gegevens van 1996. Dit boek biedt een overzicht van statistische en epidemiologische gegevens over alcohol, illegale drugs en medicatie die in 1996 werden gepubliceerd. Het boek stipt de voornaamste tendensen aan in het middelengebruik in Vlaanderen.

Voor meer informatie verwijzen we naar de publicatie 'Alcohol, illegale drugs & medicatie, recente ontwikkelingen in Vlaanderen 1996' Booms B. en Wydoodt J.-P. (red.), Brussel: VAD, 1997.

E. REITOX-NETWERK

Binnen het kader van het *Europees Drugobservatorium* moet iedere lidstaat jaarlijks een 'Annual report' alsook een 'information map' samenstellen. VAD leverde de Vlaamse bijdragen voor deze Belgische rapporten.
Het Annual report omvat een overzicht van de belangrijkste onderzoeken en trends in illegaal druggebruik.
De Information map biedt een inventaris van belangrijke preventieactoren en hun activiteiten, de belangrijkste documentatiecentra over illegale drugs alsook een overzicht van bronnen van epidemiologische gegevens.
Het Drugobservatorium bundelt deze gegevens tot een Europees overzicht.

◎ INFORMATIEVERSTREKKING

Doelstellingen:

- Bevorderen van communicatie tussen VAD, leden, preventiewerkers, sector en werkveld
- Informatieverstrekking
- Profilering VAD

A. DE DRUGLIJN

Sinds haar oprichting in 1994 moest de Druglijn de subsidies voor het project jaarlijks aanvragen. De huidige minister van financiën, begroting en gezondheidsbeleid, Wivina Demeester, besloot per 1 januari 1997 het (permanente) project goed te keuren voor een periode van 3 jaar.

Sinds haar ontstaan is de Druglijn uitgegroeid tot een telefoondienst die een zeer ruime doelgroep aanspreekt: jongeren, ouders, mensen uit het school-, arbeids-, vrijetijds- of dienstverleningsmilieu, ... Iedereen kan er terecht voor productinformatie (informatiefunctie), vragen naar hulp bij probleemsituaties (doorverwijsfunctie) en vragen naar preventieve aanpak (informatie- en doorverwijsfunctie).

De Druglijn signaleert ook trends aan het werkveld en de overheid: welke behoeften zijn er bij bepaalde doelgroepen, welke veranderingen of ontwikkelingen zijn waar te nemen in Vlaanderen? Om die taak te vervullen, investeert de Druglijn in een anonieme, gedetailleerde registratie van de telefoongesprekken.

In 1997 noteerde de Druglijn in totaal ruim 11.000 oproepen, weer een toename vergeleken met het jaar daarvoor, met een algemeen stijgende tendens van het aantal oproepen per maand. Iets minder dan de helft van de oproepen werden geregistreerd buiten de permanentie-uren of waren neptelefoons, stiltes of verkeerd verbonden. Net als andere jaren bellen vooral jonge gebruikers en ouders naar de Druglijn. Opvallend is dat jaar in, jaar uit percentueel steeds meer vrouwen bellen, hoewel het verschil tussen 1996 en 1997 niet overdreven groot is.
De Druglijn ontvangt vooral vragen over productinformatie. Mensen informeren naar de risico's en gevaren van illegale drugs. Hierbij gaat het voornamelijk om marihuana en hasj (samen 30%), speed en XTC (samen 20%). 13% van de vragen gaat over alcohol en een minderheid handelt over geneesmiddelen.

De Druglijn krijgt ook vragen om hulp. De meerderheid daarvan komen van ouders. In de helft van de gesprekken kwam een relationeel of emotioneel probleem aan bod. Aan de telefoon zoekt de Druglijn samen met de beller welke oplossingen er kunnen zijn en worden suggesties gegeven waar mensen terecht kunnen voor verdere opvolging van hun problemen. Verder beantwoordt de Druglijn vragen over de werking van bepaalde hulpverleningscentra en over preventiemogelijkheden. Mede daardoor verwees de Druglijn in 1997 in bijna 60% van de gesprekken door naar hulpverlening of preventie.

De Druglijn werkt al sinds haar ontstaan met een combinatie van vaste medewerkers en vrijwilligers. Via een nieuwe vrijwilligersopleiding werkten het voorbije jaar 21 vrijwilligers mee die elk per week een blok van drie uur permanentie invullen. De telefoonbeantwoorders kunnen terugvallen op een ruim informatiebestand dat voortdurend wordt geactualiseerd en aangevuld. Naast intervisie en begeleiding van het telefoonwerk, verdiepen ze zich via zeswekelijkse thema-avonden in specifieke onderwerpen.

Op de verschillende inhoudelijke terreinen (preventie, psychosociale problematiek, farmacologie, justitie) onderhoudt de Druglijn contacten met onder andere VAD-leden, het Projekt Farmaka, het Antigifcentrum, personen binnen het justitieel apparaat. Het is uiterst belangrijk dat er op alle vlakken een goede informatie-uitwisseling plaatsvindt.

Wat de promotie van de Druglijn betreft, was 1997 een rustig jaar. Wegens een dreigend begrotingstekort dienden bijna alle bekendmakingsplannen in de kast te blijven liggen. De enige betaalde bekendmaking gebeurde op continue basis via een foldercampagne in de wachtkamers van huisartsen.

Een jaarverslag kan men bekomen bij VAD.

B. De VAD-Berichten

De in 1996 gestarte inhoudelijke en vormelijke kwaliteitsverbetering werd in 1997 volop gerealiseerd.
De nieuwe vormgeving biedt een aangenaam leeskader voor een inhoudelijk breed informatieaanbod. Sinds dit jaar kiezen we voor vaste rubrieken: Redactioneel, VAD-werking, Nieuws uit de provincie, Vrije tribune, Beleidsactualiteit, Parlementaire Vragen, Boekennieuws, Boekbespreking en Aankondigingen.

Een belangrijke primeur was het extra nummer dat volledig gewijd was aan de conclusies en aanbevelingen van de Kamerwerkgroep Drugs.

Een greep uit de inhoud:

Nr. 1 (januari/februari):
VAD-werking: Ontwikkelingen in de registratie van drugpreventieactiviteiten
Verslag van de VAD-studiedag 'Preventie van alcohol- en andere drugproblemen: oude wijn in een nieuw Vad?'
Verslag van de studiedag 'Lokale Gezondheidsbevordering, iets voor uw gemeente?'
Vrije Tribune: Het drugdebat zonder oogkleppen. Van sociale uitsluiting naar sociale controle.

Nr. 2 (maart/april):
VAD-werking: Drugpreventie bij jongeren in de vrije tijd
Nieuws uit de provincie: Trefnamiddag voor lokale drugpreventiewerkers
Vrije Tribune: Jongeren en drugs, wiens probleem is het eigenlijk?
Beleidsactualiteit: Autobestuurders straks getest op drugs en geneesmiddelen?

Nr. 3 (mei/juni):

VAD-werking: Het Europees Alcohol Actie Plan van de Wereldgezondheidsorganisatie
VAD-werking: Tweede Platform Drugbeleid op School: Van experimenteren naar participeren.
Nieuws uit de provincie: Vlaams congres over 'Preventieve Gezondheidszorg'
Vrije Tribune: Bedrijven en hun maatschappelijke verantwoordelijkheid
Beleidsactualiteit: Kansspelen en kansspelinrichtingen

Extra nummer (augustus/september):

Conclusies en aanbevelingen van de Kamerwerkgroep Drugs in een notendop
Agalev-CVP-SP-VLD-VU-bedenkingen bij de aanbevelingen van de Kamerwerkgroep Drugs
Bedenkingen vanuit hulpverlening/preventiewerk/justitie/jeugdwerk bij de aanbevelingen van de Kamerwerkgroep Drugs

Nr. 4 (september/oktober):

VAD-werking: Het vormingsbeleid van VAD
VAD-werking: Evaluatie vormingsaanbod drughulpverlening
Nieuws uit de provincie: Voorstelling van preventieproject 'Monsters in de kast' voor het lager onderwijs
Vrije Tribune: Cannabis als medicijn

Nr. 6 (december 1997/januari 1998):

VAD-werking: Modellen en methoden van drugpreventie en gezondheidspromotie
Nieuws uit de provincie: De Limburgse Drugpreventieweek 1997
Vrije Tribune: Heroïne vrij !...?
Beleidsactualiteit: Drugbeleid 2000

C. VAD-FAX

De VAD-fax is een communicatiemiddel om de leden te informeren over dringende berichten of dringende vragen. Werden verstuurd:

- *nr. 14 (jan. 1997)* XTC: een stand van zaken (uitnodiging tot deelname aan leesgroep en toetsingsmoment, ter voorbereiding van de VAD-studiedag over XTC).
- *nr. 15 (aug. 1997)* EuropASI Training: aankondiging van een opleiding door het European Addiction Training Institute.

D. ATTENDERINGSBULLETIN

Het attenderingsbulletin geeft elke maand een overzicht van de vaktijdschriften die onze documentatiedienst ontvangt. Hiermee kunnen stafleden en geabonneerde VAD-leden kopies van artikels aanvragen. Zo wordt de toegankelijkheid van onze tijdschriften bevorderd. VAD is geabonneerd op een dertigtal internationale tijdschriften. Het attenderingsbulletin vermeldt ook systematisch de nieuwe boeken. Vanaf 1998 zal een aantal tijdschriften elektronisch kunnen geraadpleegd worden via het Internet op de VAD-documentatiedienst.

E. Boekenaanbod en Bibliotheek

Het boekenbezit van VAD maakt een aanzienlijk deel uit van de collectie van de VIG-bibliotheek. Op 31 december 1997 bevatte de bibliotheekcatalogus 2.027 verschillende titels over verslaving, alcohol, illegale drugs en medicatie. De VAD-collectie bestrijkt daardoor 46% van het gezamenlijke bezit van de bibliotheek.
Daarnaast heeft VAD 28 lopende tijdschriftabonnementen, allemaal over de alcohol-, illegale drugs- en verslavingsproblematiek.
De VIG-bibliotheek leende 913 werken uit, waarvan 561 exemplaren tot de VAD-collectie behoren. Daarnaast werden 129 artikels via het interbibliothecair leenverkeer (door VIG) aangevraagd. Deze artikels kwamen enerzijds van de Belgische universitaire bibliotheken en anderzijds van het Trimbosinstituut, ISDD en het NIGZ.
Omdat in de bibliotheekcatalogus geen tijdschriftartikels opgenomen zijn, is men voor literatuuropzoekingen in tijdschriften aangewezen op de catalogi en bibliografische databanken van andere instellingen. Medline (bibliografische databank) en de catalogus van het Trimbosinstituut zijn daarvoor de belangrijkste bronnen.

De interne werkgroep 'bibliotheek' die bestaat uit drie leden van de VAD-staf en de VIG-documentaliste, kwam vier keer samen. De belangrijkste opdracht van de werkgroep is de aankoop van nieuwe werken via de in 1996 afgesproken procedure en het evalueren van de collectie. De werkgroep ontfermde zich over het corrigeren in de catalogus van boeken zonder jaartal, de selectie van af te voeren boeken en de inhoudelijke analyse van de collectie. Daarbij aansluitend werd een budget vrijgemaakt voor het herstellen van beschadigde boeken.

Met dank aan VIG-documentaliste Monique Vanormelingen voor het samenrapen van de nodige gegevens over de werking van de bibliotheek.

F. Nieuwsbrief Verslaving

VAD verzorgt samen met het Nederlandse Trimbosinstituut, de kopij voor de Nieuwsbrief Verslaving. Deze nieuwsbrief wordt tweemaandelijks verspreid bij de abonnees van het Handboek Verslaving. Op die manier wil de uitgever het contact met de lezer van het Handboek warm houden. De aanvullingen bij dit losbladig werk verschijnen inmmers met een lange tussenpauze.
De Nieuwsbrief bevat zes rubrieken die het middelenlandschap inhoudelijk verkavelen: preventie, hulpverlening, actueel, speciaal, recht en beleid, gelezen en gesproken. Daarnaast vindt men in de Nieuwsbrief ook een kort overzicht van publicaties en een agenda.

Volgende thema's kwamen onder andere aan bod: verwarring rond paddestoelen, alcoholafbraakpil in België uit de handel, strengere wet op tabaksreclame, rijkswacht presenteert ionscanner, knelpunten rond vrij verkrijgbare geneesmiddelen, nieuwe wetgeving kansspelen en kansspelinrichtingen, ecodrugs aanpakken via voedings-wetgeving, verspreiding van hepatitis C bij druggebruikers, middelengebruik in Vlaanderen, plannen voor heroïneverstrekking in Vlaanderen, begeleiding van alcoholproblemen in de huisartsenpraktijk.

G. ACTUALISERING DOCUMENTATIEBESTAND

De VAD-documentatiedienst is samen met de Druglijn en de bibliotheek ongetwijfeld dé manier waarop de VAD haar publieksfunctie waarmaakt. De dienst beschikt over een ruim aanbod aan folders, brochures, affiches en campagnemateriaal.
In 1997 werden 1.146 bestellingen verwerkt. In totaal gingen 52.459 artikelen de deur uit. Los daarvan werden nog tienduizenden folders, stickers en affiches van de Druglijn verspreid. VAD wil langs deze weg de vrijwilligers bedanken die deze klus op zich namen. Bedankt Herlinde en Yolande!

Het herwerken, vernieuwen en uitbreiden van het documentatieaanbod was één van de prioriteiten in de VAD-werking van het voorbije jaar. Een vaste interne werkgroep 'documentatie' coördineerde dit alles en rapporteerde op geregelde tijdstippen op teamvergaderingen.
Ad hoc werkgroepjes werkten een timing uit voor het ontwerpen van nieuw materiaal, bogen zich over een promotiestrategie en werkten aan nieuwe folders of publicaties.

In de loop van 1997 verschenen:

NIEUWE VAD-PUBLICATIES

Productinformatiefolder Alcohol
In wat de 'vraagtekenreeks' wordt genoemd, beschikt VAD al jaren over productinformatiefolders over marihuana, cocaïne, XTC, heroïne en amfetamines. De reeks bleef dus beperkt tot de bekendste illegale drugs. Omdat een objectieve productinformatiefolder over alcohol ontbrak, verscheen een extra 'vraagtekenfolder' daaromtrent.

Brochure Ouders en drugs. De grote vraagtekens.
De Druglijn krijgt veel vragen van ouders die vermoeden of weten dat hun kind drugs gebruikt. Deze folder geeft raad over: hoe gebruik herkennen, wat kan ik doen, hoe moet ik reageren, kan ik erger voorkomen, met wie kan ik praten ?

Een inventaris van een alcohol- en drugbeleid in de onderneming 1985-1994
De inventaris van tien jaar preventiewerk in het bedrijfsleven geeft een overzicht van de initiatieven die bedrijven sinds 1985 ontwikkelden op het vlak van alcohol en andere drugs, in welke mate dit beleidsmatig gebeurde en de resultaten van de aanpak.
Het eerste deel van de uitgave beschrijft het alcohol- en drugbeleidsmodel van de VAD-sector arbeid, het tweede deel bestaat uit de eigenlijke inventaris.

Verslagboek forum medicatie en werk
Het gebruik en misbruik van medicatie op de arbeidsplaats krijgt weinig aandacht. Nochtans ontvangt de VAD hierover regelmatig signalen uit het bedrijfsleven. Daarom werd een forum georganiseerd dat vanuit verschillende disciplines een beeld wou scheppen van de medicatiethematiek. Dit verslagboek bevat de bijdragen van de sprekers en de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit de discussie achteraf.

Jaarboek 96: Alcohol, illegale drugs en medicatie. Recente ontwikkelingen in Vlaanderen.
VAD publiceert jaarlijks een bundeling van de meest recente cijfergegevens en statistieken op het vlak van alcohol, medicatie en illegale drugs in Vlaanderen. De nieuwe versie bevat cijfermateriaal uit 1995 en 1996.

Verslagboek studiedag: Oude wijn in een nieuw vad? Preventie van alcohol- en andere drugproblemen.
Verslag van de VAD-studiedag die de evoluties binnen het preventief denken in de twintigste eeuw schetste. Naast een historische schets worden een aantal concrete initiatieven voorgesteld en in een preventiekader geplaatst. De praktijkvoorbeelden worden binnen een globale aanpak van preventie gesitueerd. Tevens is er aandacht voor evaluatie van preventie.

Verslagboek studiedag: No XTC in my house
Met deze studiedag wilde VAD een stand van zaken opmaken van wat momenteel voor waar en niet waar wordt aangenomen over XTC, en dit zowel op basis van de praktijk als van actuele onderzoeksresultaten. Dit verslag bevat resultaten van een literatuurstudie over XTC en alle bijdragen aan de studiedag, van binnen- en buitenlandse onderzoekers en praktijkwerkers.

Verslagboek platform: Een drugbeleid op school: van experimenteren naar participeren
Uit het eerste platform in 1995 bleek dat vele knelpunten bij het invoeren van een drugbeleid niet drugspecifiek zijn, maar eerder te maken hebben met communicatie en informatiedoorstroming tussen verschillende partners op school. Vandaar het centrale thema betrokkenheid. Om een zicht te krijgen op de betrokkenheid van ouders, leerlingen en personeel, werd hen gevraagd hun ervaringen door te geven. Dit verslagboek biedt een overzicht van praktijkvoorbeelden en ideeën die in de gespreksrondes naar voor kwamen.

Rapport: De alcohol- en drugproblematiek binnen het buurt- en opbouwwerk. Een verkennend onderzoek.
Dit rapport geeft de resultaten weer van een bevraging in verband met de alcohol- en drugproblematiek in het buurt- en opbouwwerk. Er wordt tevens een aanzet gegeven tot visiebepaling over de rol die buurt- en opbouwwerk in de aanpak van de alcohol- en drugproblematiek kunnen spelen. Deze rolomschrijving reikt ook al een aantal aspecten aan waarin buurt- en opbouwwerkers ondersteund kunnen worden.

Draaiboek: Drugs, een ramp op kamp?
Gids met werkvormen en ideeën ter voorbereiding van een gezond kamp.
Het eerste deel biedt werkvormen om enkele gezonde en ongezonde aspecten van het kamp te bespreken. Het tweede deel zet aan tot duidelijke afspraken over het omgaan met snoepgoed, computerspelletjes, frisdrank, alcohol, tabak, medicatie, illegale drugs, ... Men vindt er ook een discussievorm in om crisissituaties te bespreken en paniekreacties te vermijden. Tot slot volgen enkele tips over het omgaan met middelengebruik op kamp.

Brochure: Drugs, maak er (g)een spel van!
Deze brochure geeft een overzicht van spelmateriaal over drugs. Zowel gespreksvormen als concrete activiteiten worden kort voorgesteld. Begeleiders van jongerengroepen kunnen uit dit aanbod een keuze maken die aansluit bij hun doelgroep en doelstelling. Met een aantal spelen kunnen drugs bespreekbaar gemaakt worden, met andere spelen kan de kennis getest worden of kan men stilstaan bij sociale vaardigheden en houdingen tegenover drugs. De brochure geeft bij elk spel informatie over de doelstelling, de doelgroep, tijdsduur en benodigd materiaal.

Didactisch materiaal: Hip zonder trip. Het spel dat drugs bespreekbaar maakt.
Een actief buitenspel waarin zowel denk- als doe-oefeningen aan bod komen. Het spel wil drugs in de groep bespreekbaar te maken. Door opdrachten worden spelenderwijs verschillende drugs besproken en worden de vaardigheden, houdingen en het gedrag van de deelnemers bevraagd. Het spel richt zich op veertien- tot achtienjarigen.

VOORBEREIDING NIEUWE UITGAVEN

Tijdens de laatste maanden van het jaar werd heel wat voorbereidend werk verricht voor een nieuwe catalogus. Deze vervangt de gekende VAD-documentatiegids die, mede door het verschijnen van het vele nieuwe materiaal, stilaan verouderd raakte.
De nieuwe catalogus is ondertussen bij de documentatiedienst verkrijgbaar.

Tegelijk werd de uitgave voorbereid van een werkvorm met foto's en stellingen over drugs. De werkvorm kan door leerkrachten, preventiewerkers, vormingswerkers en jeugdwerkers worden gebruikt als aanzet tot discussie over de drugproblematiek en zal in 1998 verschijnen onder de titel 'Drugs ingeblikt'.
Aan de hand van de opnames die tijdens de Megafestatie gemaakt werden met een videoblackbox werd een video gemonteerd met meningen van jongeren over drugs. De video 'Zwart op Wit' en de bijhorende handleiding zal eveneens vanaf 1998 verkrijgbaar zijn.

H. TENTOONSTELLINGEN

DRINK WIJS:
VAD beschikt over een alcoholtentoonstelling die ontleend kan worden door lokale preventie-initiatieven. In 1997 was ze te bekijken bij:
- Gemeentebestuur Zaventem: 24 januari tot 4 februari 1997
- Stadsbestuur Kortrijk: 7 tot 21 maart 1997
- Jeugddienst Hoeselt: 30 april tot 5 mei 1997
- Stedelijke Preventiedienst Leuven: 22 tot 23 oktober 1997
- Gemeentelijke Preventiedienst Tessenderlo: 7 tot 24 november 1997
- Overlegplatform Provincie Vlaams-Brabant: 24 november 1997

DRUGLIJNSTAND:
De promotiestand van de Druglijn is opgebouwd rond de slogan 'Op elke straathoek kan je aan informatie over drugs geraken'. De stand bestaat uit een straatbeeld met telefooncel en kan gratis worden ontleend. Bijhorend worden ook spandoeken uitgeleend. In 1997 werd daar gebruik van gemaakt door:
- Gemeentebestuur Zaventem: 24 januari tot 4 februari 1997
- Egon School - Gent: 28 januari tot 15 februari 1997 (enkel spandoek)
- Stedelijke Preventiedienst - Sint-Niklaas: 5 tot 7 februari 1997
- Heilige Maagdcollege - Dendermonde: 3 tot 17 maart 1997
- Stedelijke preventiedienst - Vilvoorde: 14 tot 22 april 1997
- Gemeentebestuur Perk: 5 tot 12 mei 1997 (enkel spandoek)
- Jeugdhuis Den Couter - Gent: 17 tot 24 mei 1997
- Welzijnsbeurs - Dilbeek: 9 tot 16 oktober 1997
- Stedelijke Jeugddienst - Tielt: 3 tot 24 november 1997 (enkel spandoek)
- Noordtheater - Antwerpen: 3 tot 20 november 1997 (enkel spandoek)
- Gemeentelijke Preventiedienst - Tessenderlo: 7 tot 24 november 1997
- Habbekrats vzw - Gent: 24 tot 28 november 1997
- MJA - Brussel: 15 tot 31 december 1997 (enkel spandoek)

I. PUBLICATIES VAN DE VAD-STAF

De VAD-stafleden streven er naar jaarlijks een aantal (wetenschappelijke) artikels te publiceren. Vorig jaar verschenen volgende artikels:

- Geirnaert M. (1997). *Externe commentaren van VAD.* In: Lettertjes in de soep - Kinderrechten en preventie, Garant, pp. 127-134.
- Geirnaert M. *Structuur van drugpreventie, hulpverlening en straathoekwerk in Vlaanderen.* In: Drugbeleid 2000 (te verschijnen in 1998).
- De Maeseneire I. (1997). *Preventie in Vlaanderen.* In: Jaarboek Verslaving 1996: Over gebruik en zorg, Bohn Stafleu Van Loghum, pp. 158-65.
- Geirnaert M. (1997). *Drugshulpverlening in Vlaanderen.* In: Jaarboek Verslaving 1996: Over gebruik en zorg, Bohn Stafleu Van Loghum, pp. 148-157.
- Wydoodt J.-P. (1997). *Middelengebruik in Vlaanderen.* In: Jaarboek Verslaving 1996: Over gebruik en zorg, Bohn Stafleu Van Loghum, pp. 129-140.
- Keersmaekers R. (1997). *Het Belgische drugsbeleid.* In: Jaarboek Verslaving 1996: Over gebruik en zorg, Bohn Stafleu Van Loghum, pp. 141-147.
- Kinable H. (1997). *Aids en drugsgebruik in Vlaanderen.* In: Jaarboek Verslaving 1996: Over gebruik en zorg, Bohn Stafleu Van Loghum, pp. 166-172.
- De Maeseneire I., Vandenberghe E. (1997). Medewerking aan publicatie: *Aanbevelingsnota lokale gezondheidsbevordering*, VIG.
- Vandenberghe E. (1997). Medewerking aan publicatie: *Kansarmoede en gezondheidsbevordering*, VIG.
- De Man H. (1997). *Vijf jaar drugbeleid op de Vlaamse scholen.* In: Handboek Leerlingenbegeleiding, pp. 163-184.
- De Man H. (1997). *Toepassing motiverend gesprek binnen leerlingenbegeleiding.* In: Handboek Leerlingenbegeleiding, pp. 127-134.

J. VAD IN DE PERS

GESCHREVEN PERS

Artikel

- Pretekst - juni 1997 - Jaarverslag Druglijn 1996
- De Morgen - 8 januari 1997 - 'Vlaamse jongeren hebben steeds meer trek in paddestoelen' - interview met Frank Lenders, Druglijn
- De Morgen - 22 januari 1997 - 'Nederland verbiedt, België gedoogt GHB' - interview met Frank Lenders, Druglijn
- Het Nieuwsblad - 7 februari 1997 - 'Drugs op school uit taboesfeer' - interview met Marijs Geirnaert
- De Morgen - april 1997 - 'Premix-drankjes' - interview met Ilse De Maeseneire
- Het Nieuwsblad - 30 april 1997 - 'Verleidelijk maar gevaarlijk' - interview met Ilse De Maeseneire over premix-drankjes
- De Morgen - 15 mei 1997 - "De facto' angel uit werkgroep drugs gehaald' - n.a.v. brief van VAD aan de Kamerwerkgroep Drugs
- De Standaard - 8 juli 1997 - 'Meer hasjgebruikers zoeken hulp' - interview met Marijs Geirnaert
- De Artsenkrant - juli 1997 - 'Harde Cijfers' - bespreking VAD Jaarboek 1996
- VMSI Informatie nr. 25 - idem
- Psyche, Tijdschrift van de VVGG - idem

VAD-Druglijn vermelding

- Druglijn - Infogids 1997 - Stad Antwerpen
- Druglijn - Questie (Leefsleutels voor jongeren) n° 12 - maart 1997
- Druglijn - Pretekst - april 1997
- VAD en Druglijn - Brug (Maandblad van Vlaamse confederatie van ouders en ouderverenigingen) - maart 1997
- Druglijn - Tijdschrift van de VVJG - april 1997
- VAD en Druglijn - Flair n° 16 - april 1997
- Druglijn - Over en Weer - 17 maart 1997
- VAD en Druglijn - Klasse n° 72 / Klasse voor jongeren / Klasse voor ouders - februari 1997

RADIO EN TELEVISIE

- Ring TV (Regionale televisie Halle-Vilvoorde) - reportage over de Druglijn n.a.v. resultaten 1996 - 15 april 1997
- BRTN - Radio Vlaanderen internationaal - 8 januari 1997 - interview met Frank Lenders (Druglijn) i.v.m. psilogebruik
- BRTN - Studio Brussel - 9 januari 1997 - interview met Tom Evenepoel (Druglijn) i.v.m. psilogebruik
- BRTN - Radio Donna - 22 januari 1997 - interview met Ellen Nies (Druglijn) i.v.m. ecodrugs
- VTM - Nieuws - april 1997 - verslag i.v.m. premix-drankjes
- VTM - Telefacts - april 1997 - interview met Frank Lenders (Druglijn) i.v.m. ecodrugs
- Ketnet - Studio.Ket (jeugdjournaal) - 18 november 1997 - interview met Marijs Geirnaert over cannabisgebruik bij jongeren en de circulaire van de minister van Justitie

K. VAD-STUDIEDAGEN

VAD-STUDIEDAG

De jaarlijkse VAD-studiedag vond op 28 november plaats onder de welbekende slogan 'No ecstasy in my house'. Een honderddertigtal personen namen deel aan deze studiedag. Met deze studiedag wou VAD een status questionis opmaken over wat er momenteel voor waar (en niet waar) wordt aangenomen over ecstasy en dit zowel in de praktijk als op basis van actuele onderzoeksgegevens. De studiedag was het resultaat van een diepgaande voorbereiding door VAD-leden en stafmedewerkers die het afgelopen jaar een literatuurstudie over ecstasy uitvoerden. In dit verband werden zowel nationale als internationale publicaties onder de loep genomen. Hieruit resulteerde in september reeds een eerste synthese. Deze werd tijdens de studiedag uitgebreid en vervolledigd met de inbreng van een aantal binnen- en buitenlandse onderzoekers en praktijkwerkers.

L. BIJDRAGEN AAN EXTERNE STUDIEDAGEN EN VORMINGEN

Studiedag Lettertjes in de soep - Kinderrechten en preventie (CBJ): 23.01.1997
Bijdrage Marijs Geirnaert: Commentaar als externe organisatie

Basisopleiding Gezondheidspromotie VIG (maart en september 1997)
Bijdrage Marijs Geirnaert: Netwerkvorming

Thema-voormiddag Provinciale Afdeling Volksgezondheid in samenwerking met Limburgs Platformoverleg Verslaving en Provinciaal Overleg- en Coördinatieplatform Drugs
Registratie harddruggebruikers Limburg: 21.05.1997
Bijdrage Bianca Booms: Eén-dagprevalentieonderzoek, historiek en meerwaarde

Postgraduaatopleiding Eurocare: 28.05.1997
Bijdrage Hilde De Man en Nadine Roose: Presentatie over VAD, drugpreventie en drughulpverlening in Vlaanderen

Eurocare: 17.10.1997
Bijdrage Hilde De Man: Ervaringsuitwisseling drugbeleid op school

Congres Drugbeleid 2000: 05.11.1997
Bijdrage Marijs Geirnaert: Statuut van de preventiewerker. Structuur van de drugpreventie, hulpverlening en straathoekwerk in Vlaanderen
Bijdrage Ilse De Maeseneire: Workshop Preventief bereiken van risicogroepen binnen en buiten het onderwijs

Seminarie: Overleg tussen preventie, curatie en repressie: fictie? (Provinciaal Drugplatform Vlaams Brabant): 24.11.1997
Bijdrage Marijs Geirnaert: Deelname aan paneldiscussie

ICAA-delegatie te Gent: 21.10.1997
Bijdrage Jean-Paul Wydoodt: Stand van zaken van de situatie in Vlaanderen i.v.m. alcohol

Rijkswacht: 02.10.1997
Bijdrage Hilde De Man: Kennismaking drugbeleid op school

◎ AFKORTINGENLIJST

AGALEV	Anders Gaan Leven
ALCON	Stichting Alcohol Consultancy Nederland
BIRN	Belgian Information Reitox Network
BLOSO	Commisariaat-Generaal voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtrecreatie
BRTN	Belgische Radio en Televisie Nederlandstalig
BUSO	Buitengewoon Secundair Onderwijs
CAT	Centrum voor studie, behandeling en preventie van Alcoholisme en andere Toxicomanieën
CBJ	Comité voor Bijzondere Jeugdzorg
CCAD	Comité de Concertation sur l'Alcool et les Autres Drogues
CGG	Centrum (Centra) voor Geestelijke Gezondheidszorg
CSBO	Centrale voor Studie- en BeroepsOriëntering
CVP	Christelijke VolksPartij
DEYO	Drugs Education for Young Offenders
DG V	Directoraat Generaal V
EDDRA	Exchange on Drug demand Reduction Action
EMCDDA	European Monitoring Centre for Drug and Drug Addiction
EU	Europese Unie
FDGG	Federatie van Diensten voor Geestelijke Gezondheidszorg
FESAT	European Foundation of Drug Helplines
GVO	GezondheidsVoorlichting en -Opvoeding
GIG	Project: Gezondheidsbevordering bij Injecterende Gebruikers
ISDD	Institute for the Study of Drug Dependence
J&G	Jeugd en Gezondheid
KUL	Katholieke Universiteit Leuven
LOGO	Lokaal GezondheidsOverleg
MJA	Maatschappelijke Jongeren Actie
MPG	Minimaal Psychiatrische Gegevens
MSOC	Medisch Sociaal Opvangcentrum voor druggebruikers
NIGZ	Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie
NLP	Neuro-Linguïstisch Programmeren
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
OIVO	Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties
PAAZ	Psychiatrische Afdeling van een Algemeen Ziekenhuis
PMS	Psycho-Medisch Sociaal Centrum
PROGES	Promotie voor Gezondheid op School
PSC	Psycho-Sociaal Centrum
PVI	Provinciaal VeiligheidsInstituut
ROB	Regionale Omroep Brabant
SODA	Stedelijk Overleg Drugs Antwerpen
SP	Socialistische Partij
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling
VGC	Vlaamse GemeenschapsCommissie
VGR	Vlaamse GezondheidsRaad
VIG	Vlaams Instituut voor Gezondheidspromotie
VLASTROV	Vlaams Straathoekwerk Overleg
VLD	Vlaamse Liberaal-Democraten
VLIS-DC	Vlaams Informatiesysteem Drugvrije Centra
VLOR	Vlaamse OnderwijsRaad

VMSI	Verbond der Medisch Sociale Instellingen
VOCA	Vormingscel Caritas
VRM	Vlaamse Registratie Middelengebruik
VSPP	Vast Secretariaat voor het Preventiebeleid
VTM	Vlaamse Televisie Maatschappij
VU	VolksUnie
VVBV	Vereniging ter Verdediging Belangen Verslaafdenzorg
VVGG	Vlaamse Vereniging Geestelijke Gezondheidszorg
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
VWVJ	Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheidszorg
WGO	WereldGezondheidsOrganisatie
WVJG	Wetenschappelijke Vereniging voor JeugdGezondheidszorg
WVVH	Wetenschappelijke Vereniging Vlaamse Huisartsen